

BIULETYN

TECHNICZNO-INFORMACYJNY

Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich

Nr 3/2024 (103) ISSN 2082-7377 Wrzesień 2024

FUNDUSZ STYPENDIALNY ODDZIAŁU ŁÓDZKIEGO SEP IM. LECHA GRZELAKA

Fundusz Stypendialny Oddziału Łódzkiego SEP im. Lecha Grzelaka został powołany przez Zarząd Oddziału w dniu 26 kwietnia 2022 r. z woli Pani Haliny Grzelak, inicjatorce i darczyńcy. Celem Funduszu jest wyróżnienie i wspomaganie finansowe najlepszych studentów uczelni technicznych z województwa łódzkiego na kierunkach z szeroko rozumianej elektryki, a przede wszystkim popularyzacja sylwetki kol. Lecha Grzelaka – byłego prezesa Oddziału i wieloletniego działacza SEP oraz działalności Stowarzyszenia Elektryków Polskich.

Zarząd Funduszu Stypendialnego Oddziału Łódzkiego SEP im. Lecha Grzelaka serdecznie zaprasza do uczestnictwa w drugiej edycji konkursu.

HARMONOGRAM KONKURSU

- ❖ **do 10.11.2024 r. godz. 16:00** – składanie kompletnych wniosków do Biura Oddziału Łódzkiego SEP w wersji papierowej (pl. Komuny Paryskiej 5A, 90-007 Łódź) oraz elektronicznej (email: sep@seplodz.pl). Dokumentację należy opracować zgodnie z załączonym regulaminem.
- ❖ **do 30.11.2024 r. godz. 16:00** – rozpatrzenie wniosków przez Zarząd Funduszu i przedłożenie w siedzibie OŁ SEP protokołu wraz z listą osób nominowanych do stypendiów.
- ❖ **20.12.2024 r.** uroczyste wręczenie stypendiów podczas spotkania świątecznego organizowanego przez Oddział Łódzki SEP.

Regulamin Funduszu Stypendialnego Oddziału Łódzkiego SEP im. Lecha Grzelaka jest dostępny na stronie internetowej Oddziału Łódzkiego SEP (www.seplodz.pl).

W imieniu Zarządu Funduszu

przewodnicząca Zarządu Funduszu Stypendialnego Oddziału Łódzkiego SEP
im. Lecha Grzelaka
Anna Grabiszewska

**BIULETYN TECHNICZNO-
INFORMACYJNY OŁ SEP**

Wydawca:

**Zarząd
Oddziału Łódzkiego
Stowarzyszenia
Elektryków Polskich**

90-007 Łódź

pl. Komuny Paryskiej 5a,

tel. 42-632-90-39, 42-630-94-74

Konto:

Santander Bank Polska SA VI O/Łódź

nr 21 1500 1038 1210 3005 3357 0000

**e-mail: sep@seplodz.pl
www.seplodz.pl**

Komitet Redakcyjny:

mgr inż. Andrzej Boroń

dr hab. inż. Andrzej Dębowski, prof. UTP

mgr Anna Grabiszewska – sekretarz

dr inż. Adam Ketner

dr inż. Tomasz Kotlicki

mgr inż. Jacek Kuczkowski

dr hab. inż. Paweł Różga, prof. PŁ

– przewodniczący

mgr inż. Jakub Staniewski

dr inż. Artur Szczęśny

dr inż. Przemysław Tabaka

dr inż. Józef Wiśniewski

prof. dr hab. inż. Jerzy Zieliński

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść ogłoszeń. Zastrzegamy sobie prawo dokonywania zmian redakcyjnych w zgłoszonych do druku artykułach.

Wszystkie artykuły naukowe publikowane w Biuletynie są recenzowane przez członków Komitetu Redakcyjnego.

Redakcja:

Łódź, pl. Komuny Paryskiej 5a, pok. 404

tel. 42-632-90-39, 42-630-94-74

Skład: Alter

tel. 42-652-70-73, 605-725-073

Druk: Semper Sp. z o.o.

tel. 42-648-45-00

Nakład: 250 egz.

ISSN 2082-7377

Łódź, ul. Piotrkowska

- **105 LAT Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich**
A. Grabiszewska 2
- **70 lat w Oddziale Łódzkim SEP**
A. Grabiszewska..... 7
- **Sprawozdanie Zarządu z działalności Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich z siedzibą w Łodzi za okres od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r. 7**
- **Ocena działalności Zarządu Oddziału Łódzkiego SEP za 2023 r. 11**
- **XVI Sympozjum wyjazdowe „Energetyka odnawialna i jądrowa” do Włoch i na Lazurowe Wybrzeże**
A. Grabiszewska 12

Zapraszamy do korzystania
z usług Oddziału Łódzkiego SEP
oraz
Ośrodka Rzeczoznawstwa.

Szczegóły na IV okładce.

105 LAT

Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich

Anna Grabiszewska
Oddział Łódzki SEP

W roku 2024 przypada **105. rocznica utworzenia Stowarzyszenia Elektryków Polskich i Oddziału Łódzkiego**, który należał do oddziałów założycielskich i od początku tworzył historię całego Stowarzyszenia. W dniach 7 – 9 czerwca 1919 roku w Warszawie obradował Zjazd Kół Elektryków z sześciu miast Polski (w tym oczywiście koła z Łodzi), który powołał Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich, przemianowane w 1928 roku na Stowarzyszenie Elektryków Polskich. Do SEP przyłączyły

się jeszcze: Stowarzyszenie Radiotechników Polskich (1929 r.), Stowarzyszenie Teletechników Polskich (1926 r.) i Związek Polskich Inżynierów Elektryków (1939 r.).

Wielokrotnie na łamach Biuletynu, przy okazji kolejnych jubileuszy, przypominaliśmy bogatą historię, opisywaliśmy bieżącą działalność Oddziału oraz osiągnięcia, których potwierdzeniem są liczne wyróżnienia przyznawane przez współpracujące z Oddziałem firmy i instytucje. Przygotowany przez Andrzeja Boronia – wieloletniego prezesa i wiceprezesa Oddziału, członka honorowego SEP, bogato ilustrowany artykuł, przekazujący ogromną wiedzę historyczną, ukazał się w numerze 3/2019 (86) Biuletynu Techniczno-Informacyjnego Oddziału. Z okazji jubileuszu 100-lecia wydano okolicznościowe opracowanie opisujące działalność Oddziału na przestrzeni minionych stu lat, sylwetki prezesów Oddziału oraz wybitnych łódzkich elektryków, a także historię kół.

Podczas 105-letniej historii Oddziału wydano wiele publikacji książkowych opisujących historię i bieżącą działalność Oddziału.

Siedziba OŁ SEP do wybuchu II wojny światowej oraz w latach 1948 – 1966; Łódź, ul. Piotrkowska 102

Elektrownia Łódzka, budynek dyrekcji od ulicy Przejazd (obecnie Tuwima).
Foto: Wiktor Jekimenko (zdjęcie z archiwum Veolii Energii Łódź S.A.)

W historię Oddziału wpisują się kolejne wydarzenia odbywające się cyklicznie, ale także nowe przedsięwzięcia podejmowane przez Oddział Łódzki SEP, który w swej działalności stale szuka ciekawych rozwiązań, aby z powodzeniem pełnić misję popularyzatora wiedzy z zakresu szeroko rozumianej elektryki. Oddział wypełnia swoje zobowiązania statutowe wobec społeczeństwa Łodzi i województwa, współpracuje z łódzkimi uczelniami wyższymi i szkołami średnimi, uczestniczy w organizowanych na terenie miasta imprezach, mających na celu zapoznanie społeczeństwa z najnowszymi osiągnięciami techniki. Prowadzi liczne kursy i szkolenia z zakresu elektroenergetyki, elektrotechniki, elektroniki, telekomunikacji i informatyki oraz wdrażania postępu technicznego. Działalność Oddziału służy również integracji środowiska elektryków.

Bardzo ważną częścią bieżącej działalności jest wydawany przez Oddział Biuletyn Techniczno-Informacyjny, którego setny, jubileuszowy

Publikacje książkowe wydane przez Oddział Łódzki SEP

numer ukazał się w grudniu 2023 roku, a który pełni niejako rolę kroniki i jest jednym ze sposobów docierania z informacją stowarzyszeniową do naszych członków, klientów, sympatyków i do innych Oddziałów. Pierwszy numer wydano w czerwcu 1997 roku. Tworzą go ludzie z pasją i zaangażowaniem, sumiennie przygotowując każdy kolejny numer. To jest właściwie praca ciągła, ponieważ zamykając jeden numer już myślimy o kolejnym.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że chcąc uhonorować pracę osób przyczyniających się do powstania kolejnych numerów Biuletynu, w 2016 r. ówczesny prezes Oddziału Łódzkiego SEP kol. Władysław Szymczyk, ustanowił wyróżnienie, zwane ŻŁOTYM PIÓREM Oddziału Łódzkiego SEP. Wyróżnienie to jest przyznawane za aktywny, merytoryczny oraz publicystyczno-dziennikarski wkład pracy w redagowanie Biuletynu Techniczno-Informacyjnego Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków. Wyróżnienie to przyznaje Kapituła, w skład której wchodzi dotychczasowi laureaci ŻŁOTEGO PIÓRA.

Ważnym podkreślenia jest fakt utrzymywania certyfikatu Systemu Zarządzania Jakością według normy PN-EN ISO 9001:2015. Jest to potwierdzenie dobrej jakości wykonywanych przez Oddział usług w zakresie szkoleń, egzaminów, konferencji, działalności Ośrodka Rzeczoznawstwa, a także równie ważnej działalności stowarzyszeniowej.

Wpisujemy swoją działalność w historię miasta, z którym jesteśmy bardzo związani. W 2023 roku zorganizowaliśmy uroczystą sesję z okazji 600. Urodzin Łodzi pod patronatem Prezydent Miasta Łodzi Hanny Zdanowskiej oraz konkurs fotograficzny, którego celem było ukazanie piękna i walorów historycznych Miasta Łodzi, miasta, w którego centrum Oddział Łódzki SEP ma swoją siedzibę. Z naszych okien widać Pasaż Schillera i siedzibę Urzędu Miasta Łodzi. Jesteśmy, aby służyć mieszkańcom swoją wiedzą i doświadczeniem, a nasza działalność jest związana z miastem i jego mieszkańcami.

Sala koncertowa Filharmonii Łódzkiej – Jubileusz 100-lecia Oddziału Łódzkiego SEP. Foto: Rafał Olczyk

Sala koncertowa Filharmonii Łódzkiej – Jubileusz 100-lecia Oddziału Łódzkiego SEP. Foto: Rafał Olczyk

Foto: Rafał Olczyk

Oddział jest częścią historii największych obiektów energetycznych zlokalizowanych w Łodzi. To właśnie na terenie dawnej elektrowni łódzkiej znajduje się Centrum Nauki i Techniki EC 1. W dniu 11 czerwca 2019 r. odbyła się tam uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej, upamiętniającej znajdującą się w elektrowni pierwszą siedzibę Oddziału Łódzkiego SEP. Był to bardzo ważny moment. Przypomniano pierwszych członków SEP, a także historię Oddziału i ludzi, którzy ją tworzyli – pracowników elektrowni (po II wojnie światowej przemianowanej na EC1). Niekwestionowane zasługi Oddziału w działalności na rzecz mieszkańców Łodzi i województwa łódzkiego zostały uhonorowane Odznaką Honorową Miasta Łodzi, Odznaką Za Zasługi dla Miasta Łodzi oraz Odznaką Honorową za Zasługi dla Województwa Łódzkiego. Działalność Oddziału została również doceniona przez liczne tytuły przyznawane przez

Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, których niejakim zwieńczeniem było otrzymanie w 2023 roku Statuetki SKRZYDŁA WYOBRAŻNI, nagrody za szczególne osiągnięcia w działalności innowacyjnej dla edukacji.

Osiągnięcia te są dziedzictwem pokoleń. Zmieniają się władze Stowarzyszenia, ale każde kolejne otrzymują dorobek dzięki swoim poprzednikom. Warto pamiętać, że to wspólne dzieło tworzone od pokoleń i należy z szacunkiem oraz pokorą podchodzić do tego, co aktualnie przejmujemy, aby nie zniszczyć tego, co dobre i nie stracić z oczu tego, co naprawdę ważne. Starsi i młodzi działacze mogą to czerpać od siebie nawzajem, to system naczyń połączonych, mogą przekazywać swoją wiedzę, dzielić się swoim doświadczeniem, czerpać z nowinek technicznych i naukowych. Ważne, aby zachować ideały, które są nieśmiertelne, ideały, które pokazywali najbardziej zasłużeni członkowie Oddziału, a których w dzisiejszych czasach tak bardzo brakuje. Praca społeczna to duże wyzwanie, ale też ogromna satysfakcja, kiedy możemy bezinteresownie dzielić się z innymi, oddając im cząstkę siebie, oddając Stowarzyszeniu swój czas, swoją pracę nie oczekując niczego w zamian.

To mozolna praca i długa droga, ale na jej końcu czeka wspaniała nagroda, jaką jest satysfakcja z działań podejmowanych bezinteresownie dla dobra Stowarzyszenia, dla dobra drugiego człowieka.

Kiedy w październiku 2019 roku w sali koncertowej Filharmonii Łódzkiej Oddział świętował jubileusz 100-lecia, wówczas nikt nie przypuszczał, że za kilka miesięcy zostanie poddany poważnej próbie – pandemii. Próbie, z której Oddział Łódzki wyszedł obronną ręką dzięki zaangażowaniu i poczuciu odpowiedzialności ówczesnych prezesów Oddziału, którzy pomimo wszechobecnego strachu, niepokoju i lęku o zdrowie swoje i najbliższych, troszczyli się o dobro Oddziału. Biuro Oddziału nie zostało zamknięte nawet na jeden dzień, ponieważ wiedzieliśmy, jakie to może mieć nieodwracalne konsekwencje dla działalności gospodarczej Oddziału, dzięki której może on funkcjonować. Przypomnijmy, nie otrzymujemy żadnych dotacji, darowizn czy grantów. Robiliśmy wszystko, aby Oddział Łódzki SEP zachował ludzką twarz, a nie twarz ekranu monitora. Bo nie jest sztuką być wtedy, kiedy jest miło i pięknie, ale wtedy, kiedy jest najtrudniej. Wtedy jest to prawdziwe wyzwanie. Być, działać i pomagać w czasach zarazy.

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej w EC1

Te trudne czasy pokazały, że nigdy nie wiadomo, co może się wydarzyć, jakie jeszcze niebezpieczeństwa czekają tuż za rogiem, bo tych trudnych czasów pandemii też nikt się nie spodziewał.

Uczestnicy uroczystości odsłonięcia tablicy pamiątkowej w EC1 przed turbozespołem

Aby uhonorować zasłużone osoby, które wyróżniają się swoją działalnością na rzecz Oddziału, Walne Zgromadzenie Oddziału w dniu 14 czerwca 2022 r. ustanowiło MEDAL ZA ZASŁUGI DLA ODDZIAŁU ŁÓDZKIEGO SEP. Autorem projektu jest Katarzyna Skorupska. Projekt medalu czerpie z tradycji Stowarzyszenia Elektryków Polskich, a także z powszechnych skojarzeń związanych ze światem elektryki. W formę medalu wpisane zostały dwa elementy, jako podstawa koncepcji projektu: symbolika uniwersalna związana z dziedziną elektryki oraz motyw historyczny, nawiązujący do wieloletniej działalności SEP w Łodzi. Spośród wielu uniwersalnych symboli związanych z elektryką, wybrano znaki „plusa i minusa”. Plus i minus zostały wpisane w formę medalu, odpowiednio po jego obu stronach. Awers medalu dedykowany jest historii Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Dziejom Stowarzyszenia i jego rozwojowi towarzyszyły siedziby OŁ SEP – różne miejsca na mapie Łodzi. Przestrzeń medalu, podzielona na cztery części znakiem plusa, poświęcona została czterem lokalizacjom istotnym w dziejach Stowarzyszenia. Stworzono geometryczne wzory zainspirowane fasadami budynków siedzib Oddziału Łódzkiego SEP przy ulicy Piotrkowskiej 102, Elektrowni Łódzkiej, Domu Technika oraz dawnego budynku głównego Politechniki Łódzkiej. Uproszczone ilustracje fasad tych miejsc, podporządkowane jednolitemu podziałowi, są hołdem dla ponad stuletniej już historii naszego Stowarzyszenia.

Medal Za Zasługi Dla Oddziału Łódzkiego SEP otrzymali:

1. Andrzej Boroń (2022)
2. Lucyna Drygalska (2022)
3. Sergiusz Górski (2022)

4. Małgorzata Höffner (2022)
5. Jacek Kuczowski (2022)
6. Krystyna Sitek (2022)
7. Zdzisław Sobczak (2022)
8. Henryk Więckowski (2022)
9. Józef Wiśniewski (2022)
10. Jerzy Barglik (2023)
11. Henryk Małasiński (2023)
12. Władysław Szymczyk (2023)
13. Anna Grabiszewska (2023)
14. Veolia Energia Łódź S.A. (2023)
15. Janusz Moos (2023)

Każdy kolejny jubileusz ożywia minione wydarzenia, uruchamia w pamięci postaci, które tworzyły historię i które są częścią teraźniejszości. Wszystko, jak w starym kinie: gaśnie światło, a na ekranie wspomnień migają obrazy z dawnych lat. Zwyciężają czas i wracają, by żyć z nami. Stowarzyszenie Elektryków Polskich Oddział Łódzki to nie tylko historia, to przede wszystkim ludzie, którzy każdego dnia stają się jej częścią budując teraźniejszość.

Przed Oddziałem stoją nowe wyzwania i cele, a także dostosowanie się do zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej, ale i stowarzyszeniowej. To ciągłe doskonalenie i szukanie nowych dróg rozwoju, pozyskania klientów, ale także i sposobów dotarcia do nowych członków. Wyzwań jest cały czas bardzo dużo. Oddział będzie starał się wykonywać postawione przed nim zadania równie dobrze, jak dotąd tak, aby wnioski wynikające ze 105-letniej działalności skutecznie i z pożytkiem wykorzystywać w ich realizacji, łącząc tradycję, historię i teraźniejszość.

70 lat w Oddziale Łódzkim SEP

Anna Grabiszewska
Oddział Łódzki SEP

W dniu 11 września 2024 r. w siedzibie Oddziału Łódzkiego SEP kol. Sergiusz Górski w kameralnym gronie, w otoczeniu koleżanek i kolegów z Koła Seniorów im. inż. Zbigniewa Kopczyńskiego (na zdjęciu) uczcił

wyjatkowy jubileusz 70-lecia wstąpienia do SEP. Życzenia i gratulacje przekazał Mu również kol. Andrzej Boroń – Członek Honorowy SEP.

Te 70 lat życia to okres zaangażowania w pracę społeczną zarówno na szczeblu Koła, Oddziału, jak i na szczeblu centralnym. To pasja i umiłowanie pracy społecznej, oddanie części swojego życia dla działalności Stowarzyszeniowej, inicjowanie i organizacja wielu przedsięwzięć. Zawsze ciepły, serdeczny i życzliwy dla drugiego człowieka. Pomimo własnych, często niełatwych chwil, potrafiący dostrzec troski innych osób, zaferować pomoc, ale też docenić ich starania i pracę włożoną w realizację zamierzonych celów.

Szanowny Kolego Sergiuszu, bardzo dziękuję za każde dobre słowo, uśmiech, za te piękne lata współpracy i wiem, że wiele takich chwil jeszcze przed Nami.

Sprawozdanie Zarządu z działalności Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich z siedzibą w Łodzi za okres od 1.01.2023 r. do 31.12.2023 r.

I. Wprowadzenie – skład Zarządu

Zarząd Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich w 2023 roku działał w składzie:

prezes Zarządu – Przemysław Tabaka,
wiceprezesa Zarządu – Andrzej Boroń,
– Władysław Szymczyk,

sekretarz – Artur Szczęsny,
– Henryka Szumigaj,
– Ewa Potańska,
członkowie Zarządu – Jerzy Bogacz,
– Andrzej Gorzkiewicz,
– Małgorzata Höffner,
– Gabriel Kowalczyk,

- Jacek Kuczkowski,
- Adam Łuniewski,
- Franciszek Mosiński (do 5 października 2023 r.),
- Andrzej Potański,
- Paweł Różga (od 5 grudnia 2023 r.),
- Krystyna Sitek,
- Przemysław Urbanek.

Prezes, wiceprezesi i sekretarz tworzą Prezydium Zarządu. W posiedzeniach Prezydium uczestniczyli również przewodniczący Komisji Rewizyjnej Adam Pawełczyk (lub wyznaczony przez przewodniczącego przedstawiciel Komisji) i dyrektor Biura OŁ SEP Anna Grabiszewska. Zgodnie z tematyką obrad w Prezydium uczestniczyły również inne osoby zaproszone przez Prezydium na poszczególne zebrania.

W 2023 roku:

- Zarząd OŁ SEP kadencji 2022 – 2026 spotkał się na posiedzeniach 4 razy i podjął 10 uchwał,
- Prezydium Zarządu OŁ SEP kadencji 2022 – 2026 spotkało się na posiedzeniach 12 razy i podjęło 2 uchwały.

Zatrudnienie

Liczba zatrudnionych na umowę o pracę w dniu 31.12.2023 r. wynosiła 3 osoby. Średnia liczba etatów w roku 2023 – 3 etaty. Od 1 czerwca 2018 r., na umowę zlecenie jest zatrudniony kierownik Ośrodka Rzeczoznawstwa. Oprócz pracowników etatowych, Oddział współpracował na podstawie umów zleceń z kilkudziesięcioma osobami, jako podwykonawcami umów i zleceń złożonych w Oddziale Łódzkim SEP.

Ważniejsze przedsięwzięcia gospodarcze

Na uzyskany w 2023 r. wynik z działalności gospodarczej złożyły się:

1. Znaczna liczba przeprowadzonych szkoleń (9,2 % przychodów ogółem).
2. Duża liczba przeprowadzonych egzaminów kwalifikacyjnych (84 % przychodów ogółem).

Te dwie pozycje stanowiły zasadniczą część przychodów Oddziału.

Ponadto na wynik wpłynęły:

3. Sprzedaż usług technicznych /projekty innowacyjne, ekspertyzy, wyceny/ (4 % przychodów ogółem).

Przy Oddziale Łódzkim SEP działają trzy Komisje Kwalifikacyjne, w skład których wchodzi 29 osób. Komisje w roku 2023 przeprowadziły 5338 egzaminów w trzech grupach, w zakresie eksploatacji i dozoru. Łączny przychód z tego tytułu wyniósł 1 874 400,18 zł.

W 2023 roku przeprowadzono 80 kursów (920 uczestników). Przychód z działalności szkoleniowej to 203 898,40 zł. Szkolenia i kursy z ramienia OŁ SEP prowadziło 9 osób.

Z Ośrodkiem Rzeczoznawstwa współpracowało w 2023 roku 2 rzeczoznawców SEP oraz 3 osoby, które mają stosowne uprawnienia i wiedzę, ale nie mają statusu rzeczoznawcy ani specjalisty SEP. Osoby te wykonywały ekspertyzy, instrukcje, pomiary, audyty i inne usługi znajdujące się w ofercie Ośrodka. Łączny przychód z tej działalności wyniósł 89 528,00 zł. Koszty zatrudnienia na zasadach umowy cywilno-prawnych obciążały bezpośrednio sprzedane usługi.

Zakupy w 2023 roku

W minionym roku dokonano zakupu drukarki kolorowej.

II. Realizacja Uchwały Nr 8/WZO/2022 Walnego Zgromadzenia Delegatów Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia

Elektryków Polskich z dnia 14 czerwca 2022 r.

Uchwała jest w trakcie realizacji.

III. Działalność statutowa Oddziału

Obok działalności gospodarczej, Oddział prowadzi intensywną, określoną w Statucie SEP działalność, tzn. różne formy i płaszczyzny aktywności skierowane do członków Stowarzyszenia i środowisk naukowo-technicznych, związanych z szeroko pojętym określeniem elektryki. Do najważniejszych z nich należą:

1. Wydawanie Biuletynu Techniczno -Informacyjnego Oddziału Łódzkiego SEP – w 2023 roku ukazały się cztery numery. Grudniowy numer był setnym numerem jubileuszowym. W wersji elektronicznej Biuletyn zamieszczany jest na stronie internetowej Oddziału. Biuletyn przesyłany jest do członków OŁ SEP, Zarządu Głównego, wszystkich Oddziałów Stowarzyszenia oraz firm współpracujących.

2. Zorganizowanie lub współorganizacja i sfinansowanie konkursów:

- na najlepszą pracę dyplomową magisterską na Wydziale Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki PŁ;
- na najlepszą pracę dyplomową inżynierską na Wydziale Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki PŁ;
- na najlepszą pracę modelowo-konstrukcyjną w szkołach elektrycznych i elektronicznych w roku szkolnym 2022/2023 w kategorii: Profesjonaliści;
- Szkolną Ligę Elektryki – rok szkolny 2022 / 2023;
- Szkolną Ligę Mechatroniki – rok szkolny 2022 / 2023;
- Mistrz Techniki To Ja – rok szkolny 2022 / 2023

3. Zorganizowano również następujące imprezy:

- Bal Elektryka w dniu 29 stycznia 2023 r., w którym wzięli udział członkowie Oddziału, sympatycy SEP i zaproszeni goście,
- Konferencję Młodzież i Energia w dniu 14 kwietnia 2023 r. (za organizację odpowiedzialna była Komisja ds. Młodzieży i Studentów Oddziału Łódzkiego SEP),
- Piknik z okazji Międzynarodowego Dnia Elektryka, zorganizowany w dniu 16 czerwca 2023 r., w którym uczestniczyło ponad 70 członków i sympatyków SEP,
- uroczystą sesję z okazji 600. Urodzin Łodzi w dniu 22 września 2023 r. w Dużej Sali Obrad Urzędu Miasta Łodzi. Sesja została objęta Patronatem Honorowym Prezydent Miasta Łodzi Hanny Zdanowskiej,
- szkolenie wyjazdowe dla członków Komisji Kwalifikacyjnych powołanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki przy Oddziale Łódzkim SEP, w dniach 29 – 30 września 2023 r. w Apart Hotel Uniejów,
- XIII Konferencję Naukowo-Techniczną Transformatory Energetyczne i Specjalne Nowoczesna produkcja, niezawodna eksploatacja w dniach 11 – 13 października 2023 r, w Kazimierzu Dolnym. Organizatorami konferencji byli: ZREW Transformatory S.A., Instytut Mechatroniki i Systemów Informatycznych Politechniki Łódzkiej, Instytut Elektroenergetyki Politechniki Łódzkiej, Stowarzyszenie Elektryków Polskich Oddział Łódzki. Konferencja odbywała się pod patronatem JM Rektora Politechniki Łódzkiej prof. dr. hab. inż. Krzysztofa Józwicka, Zarządu Głównego Stowarzyszenia Elektryków Polskich i Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich,
- seminarium Szanse i efekty jakie niesie ze sobą rozwój fotowoltaiki, zorganizowane przez Koło Terenowe Nr 2 pod auspicjami Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich w dniu 25 października 2023 r. odbyło się w Sali Kongresowej Domu Technika,

- Spotkanie Wigilijne w dniu 15 grudnia 2023 r., w którym uczestniczyło ponad 90 najaktywniejszych członków naszego Oddziału oraz zaproszonych gości.
 - 4. Członkowie Oddziału brali udział m.in. w:
 - zwiedzaniu Laboratorium SIEMENS Mechatronic System Certification Program zlokalizowanego w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w dniu 3 lutego 2023 r.,
 - gali wręczenia statuetek ŁÓDZKIE ŁABĘDZIE, która odbyła się w Muzeum Miasta Łodzi 21 marca 2023 r.,
 - zwiedzaniu Zajezdni Tramwajowej przy ul. Telefonicznej 40/42 w Łodzi w dniu 13 kwietnia 2023 r.,
 - wyjeździe do Kłodawy zorganizowanym przez Koło SEP przy Veolia Energia Łódź S.A w dniu 18 kwietnia 2023 r.,
 - wyjeździe do Lublina zorganizowanym przez Koło Terenowe Nr 2 w dniach 5 – 7 maja 2023 r.,
 - VI Dyskusyjnym Forum Kobiet SEP w dniach 12 – 13 maja 2023 r. w Radomiu,
 - centralnych obchodach Międzynarodowego Dnia Elektryka w dniu 2 czerwca 2023 r., gospodarzem spotkania był Oddział Krakowski SEP,
 - w poznaniu elektrowni wodnych na rzece NER zorganizowanych przez Koło SEP przy Veolia Energia Łódź S.A. w dniach 18 czerwca 2023 r. (Charbice Dolne i Charbice Górne) i 14 lipca 2023 r. (elektrownia w Puczniewie),
 - wyjeździe do Warszawy zorganizowanym przez Koło Seniorów im. inż. Zbigniewa Kopczyńskiego w dniu 15 czerwca 2023 r.,
 - Międzynarodowych Targach ENERGETAB, które odbyły się w dniach 12 – 14 września 2023 r.,
 - wyjeździe do Piotrkowa Trybunalskiego, Wolborza, Smardzewic w dniu 8 października 2023 r., zorganizowanym przez Koło SEP przy PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź,
 - wyjeździe do Żyrardowa, zorganizowanym przez Koło Seniorów im. inż. Zbigniewa Kopczyńskiego w dniu 21 września 2023 r.,
 - zwiedzaniu Zakładu Eksploatacji Autobusów Nr 1, zorganizowanym przez Koło Seniorów im. inż. Zbigniewa Kopczyńskiego w dniu 12 października 2023 roku,
 - uroczystościach jubileuszowych, noworocznych i świątecznych zorganizowanych przez zaprzyjaźnione oddziały SEP i stowarzyszenia, szkoleniach i seminariach zorganizowanych przez agendy SEP i inne firmy,
 - spotkaniach wigilijnych i noworocznych zorganizowanych przez Koła Oddziału Łódzkiego SEP (Koło SEP przy ARTMATIC 2.02.2023 r., Koło Seniorów im. inż. Zbigniewa Kopczyńskiego (5.12.2023 r.); Międzyszkolne Koło Pedagogiczne SEP (6.12.2023 r.), Koło Terenowe Nr 2, Koło Terenowego Nr 1 i Koło SEP przy PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź (12.12.2023 r.), Koło SEP przy Veolia Energia Łódź S.A. (19.01.2024 r.).
 - 5. W dniu 16 marca 2023 r. Oddział Łódzki SEP gościł przedstawicieli firmy PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź, którzy przedstawili prezentację SCADA – oprogramowanie do nadzoru sieci.
 - 6. Oddział Łódzki SEP z okazji 600. URODZIN ŁODZI zorganizował konkurs fotograficzny, którego celem było ukazanie (w formie fotografii) piękna i walorów historycznych Łodzi. Komisja Konkursowa przyznała trzy nagrody oraz trzy wyróżnienia. Nagrody w konkursie ufundowała firma SONEL S.A.
 - 7. W ramach współpracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi Oddział zorganizował dla uczniów ostatnich klas bezpłatne szkolenia przygotowujące do egzaminu kwalifikacyjnego w Gr. 1 według Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 1 lipca 2022 r. w sprawie szczególnych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz.U. 2022 poz. 1392).
 - 8. W dniu 8 maja 2023 r. została podpisana umowa o objęcie patronatem Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Poddębicach.
 - 9. W dniach 18 – 25.05.2023 r. odbyło się XV Seminarium pn.: „Energetyka odnawialna i jądrowa”. Było to seminarium wyjazdowe na Maltę. W wyjeździe uczestniczyło 40 osób.
 - 10. W 2023 roku Oddział kontynuował organizację „wieczorków z elektryką” i tak:
 - 21 lutego 2023 r. zaprezentowała się firma Ensto Pol Sp. z o.o.,
 - 21 marca 2023 r. zaprezentowała się firma Schneider Electric,
 - 20 kwietnia 2023 r. zaprezentował się Zakład Aparatury Energetycznej Ergom Sp. z o.o.,
 - 27 września 2023 r. zaprezentowała się firma Apator S.A.,
 - 16 listopada 2023 r. zaprezentował się Zakład Aparatury Energetycznej Ergom Sp. z o.o.
 - 11. Udzielono 3 zapomogi dla członków naszego Oddziału w kwocie 4500,00 zł.
 - 12. Przyznano pomoc finansową dla studentów – członków Studenckiego Koła SEP im. prof. Michała Jabłońskiego – z tej puli przyznano dla czterech studentów na łączną kwotę 1951,72 zł, zgodnie z regulaminem udzielania pomocy finansowej dla uczniów i studentów na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, przyjętym na posiedzeniu Zarządu OŁ SEP w dniu 5.03.2007 r. – uchwała nr 2/Z/2007.
- Ponadto:
1. W dniu 4 października 2023 r. odbył się (z wynikiem pozytywnym) audyt recertyfikacyjny Systemu Zarządzania Jakością według normy PN-EN ISO 9001:2015. Jest to potwierdzenie dobrej jakości wykonywanych przez Oddział usług w zakresie szkoleń, egzaminów, konferencji, działalności Ośrodka Rzecznawstwa, a także równie ważnej działalności stowarzyszeniowej.
 2. W dniu 13 czerwca 2023 r. Oddział Łódzki SEP otrzymał Statuetkę SKRZYDŁA WYOBRAŹNI, nagrodę za szczególne osiągnięcia w działalności innowacyjnej dla edukacji przyznaną przez Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego podczas XXXVI Podsumowania Ruchu Innowacyjnego w Edukacji.
 3. Oddział Łódzki SEP objął patronatem:
 - XI Festiwal Ciemnego Nieba zorganizowany przez Stowarzyszenie POLARIS – OPP w dniach 12 – 15 sierpnia 2023 r. miejscowości Sopotnia Wielka,
 - VII Ogólnopolską Konferencją na temat Zanieczyszczenia Światłem (OKZŚ) w dniach 14 – 15 września 2023 r. na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK,
 - XVI Konferencję Sterowanie w Ergoelektronice i Napędzie Elektrycznym SENE 2023 zorganizowaną przez Instytut Automatyki Politechniki Łódzkiej w dniach 22 – 24 listopada 2023 r. – Oddział ufundował również nagrody w konkursie dla młodych badaczy.
 4. Oddział prowadzi stronę internetową pod adresem www.seplodz.pl oraz profil na Facebooku.
 5. Oddział Łódzki SEP ma trzech członków wspierających (Veolia Energia Łódź S.A., SONEL S.A., ERBUD INDUSTRY Centrum Sp. z o.o.).
 6. Przy Oddziale Łódzkim SEP działa 10 kół. Do Konkursu o tytuł Najaktywniejszego Koła SEP w 2023 (edycja za 2022 rok) przystąpiły 4 koła i zajęły następujące miejsca:
 - Grupa „S” – Koła szkolne i studenckie**
 - IV miejsce – Międzyszkolne Koło Pedagogiczne przy Zarządzie Oddziału Łódzkiego SEP;
 - Grupa „E” – Koła seniorów i emerytów**
 - III miejsce – Koło Seniorów im. Zbigniewa Kopczyńskiego przy Zarządzie Oddziału Łódzkiego SEP;

Grupa „C” – Koła liczące ponad 61 członków

V miejsce – Koło SEP przy Veolia Energia Łódź S.A.;

Grupa „T” – Koła Terenowe

IV miejsce – Koło Terenowe Nr 2.

IV. Działalność w organach ogólnopolskich SEP, komisjach i sekcjach oraz NOT

Oddział Łódzki SEP był licznie reprezentowany przez swoich członków w organach centralnych SEP.

I tak, w kadencji 2022 – 2026 reprezentują:

1. kol. Władysław Szymczyk – Centralna Komisja ds. Legislacji,
2. kol. Jerzy Bogacz – Centralna Komisja Organizacyjna,
3. kol. Irena Wasiak – Centralna Komisja Szkolnictwa Elektrycznego,
4. kol. Jacek Kuczkowski – Centralna Komisja Historyczna SEP,
5. kol. Marcel Pawlik – Centralna Komisja Młodzieży i Studentów,
6. kol. Mirosław Grzelakowski – Centralna Komisja Upoważnień Zawodowych i Specjalizacji Zawodowej Inżynierów SEP,
7. kol. Adam Janicz – Centralna Komisja ds. Technologii Informatycznych,
8. kol. Piotr Borkowski – Centralna Komisja Norm i Przepisów Elektrycznych SEP,
9. kol. Małgorzata Höffner – Centralna Komisja ds. Promocji SEP,
10. kol. Stanisław Burda – Centralna Komisja ds. Sportu i Turystyki,
11. kol. Henryka Szumigaj – Centralna Komisja Oddziałów i Kół,
12. kol. Anna Grabiszewska – Centralna Komisja ds. Monitorowania Realizacji Uchwał i Wniosków WZD i ZG SEP,
13. kol. Waldemar Gochnio – Rada Gospodarcza SEP,
14. kol. Halina Aniołczyk – Polski Komitet SEP ds. zastosowań pola elektromagnetycznego w medycynie,
15. kol. Przemysław Tabaka – Polski Komitet Oświatleniowy SEP,
16. kol. Andrzej Wędkik – Centralna Sekcja Energetyki Odnawialnej i Ochrony Środowiska.

Reprezentanci Oddziału w strukturach NOT w kadencji 2021 – 2024:

1. kol. Krystyna Sitek – wiceprezes ds. gospodarczych Zarządu Łódzkiej Rady Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT,
2. kol. Przemysław Tabaka – Komisja Promocji Nauki i Techniki,
3. kol. Jerzy Powierza – Komisja ds. Odznaczeń i Konkursów,
4. kol. Henryka Szumigaj – Komisja Młodzieży,
5. kol. Czesław Maślanka – Komisja Seniorów i Historii Ruchu Stowarzyszeniowego,
6. kol. Ryszard Bakura – Komisja Seniorów i Historii Ruchu Stowarzyszeniowego,
7. kol. Anna Grabiszewska – Komitet ds. Jakości.

Kol. Anna Grabiszewska jest członkiem Komitetu N-T FSNT-NOT Normalizacji, Jakości i Certyfikacji w kadencji 2021 – 2025 jako przedstawiciel Komitetu ds. Jakości ŁRFSNT – NOT.

V. Działalność Rad, Komisji i Sekcji

1. Rada Ośrodka Rzeczoznawstwa – przewodniczący kol. Andrzej Gorzkiewicz.
2. Oddziałowa Rada Nadzorcza ds. Komisji Kwalifikacyjnych – przewodniczący kol. Władysław Szymczyk.

3. Komisja ds. Realizacji Uchwał i Wniosków – przewodniczący kol. Marcel Pawlik.
4. Komisja ds. Organizacyjnych – przewodniczący kol. Jerzy Bogacz.
5. Komisja ds. Młodzieży i Studentów – przewodniczący kol. Przemysław Urbanek.
6. Komisja Odznaczeń – przewodniczący kol. Sergiusz Górski.
7. Komisja Pomocy Koleżeńskiej – przewodniczący kol. Janusz Jabłoński.
8. Komisja ds. Informacji Stowarzyszeniowej i Kroniki – przewodnicząca kol. Ewa Potańska.
9. Komitet Redakcyjny Biuletynu Techniczno-Informacyjnego OŁ SEP – przewodniczący kol. Paweł Różga.
10. Sekcja Instalacji i Urządzeń Elektrycznych – przewodniczący kol. Henryk Małasiński do czerwca 2023, od lipca 2023 kol. Przemysław Urbanek.
11. Sekcja Energetyki – przewodniczący kol. Sławomir Burmann.

VI. Program działalności na 2024 rok

Działalność gospodarcza

Przewidujemy, że w roku 2024 działalność ta będzie skupiała się na następujących przedsięwzięciach:

1. organizacja kursów przygotowujących do egzaminów kwalifikacyjnych we wszystkich grupach,
2. organizacja kursów pomiarowych,
3. organizacja szkoleń specjalistycznych na zlecenie firm,
4. organizacja egzaminów kwalifikacyjnych we wszystkich grupach,
5. wystąpienie do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (za pośrednictwem Zarządu Głównego SEP) z wnioskiem o powołanie czwartej Komisji Kwalifikacyjnej,
6. wykonywanie prac w ramach Ośrodka Rzeczoznawstwa.

Działalność stowarzyszeniowa

1. Organizacja Balu Elektryka w dniu 9 lutego 2024 r.
2. Organizacja wyjazdu do Włoch w ramach seminarium Energetyka Odnawialna i Jądrowa w dniach 22 – 29 maja 2024 r.
3. Organizacja Pikniku z okazji Międzynarodowego Dnia Elektryka w dniu 21 czerwca 2024 r.
4. Organizacja sympozjum szkoleniowego dla członków Komisji Kwalifikacyjnych 4 – 5 października 2024 r.
5. Organizacja Wieczorków z elektryką.
6. Aktualizacja regulaminów działających w Oddziale Komisji.
7. Pozyskanie nowych Członków Wspierających.
8. Kontynuacja współpracy ze szkołami i uczniami szkół ponadpodstawowych.
9. Wydanie czterech numerów Biuletynu Techniczno-Informacyjnego Oddziału Łódzkiego SEP.
10. Organizacja lub współorganizacja konkursów, jak do tej pory.
11. Współpraca z dotychczasowymi partnerami (Członkowie Wspierający, Politechnika Łódzka, Kuratorium Oświaty, Łódzka Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa, Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, EC 1 Łódź Miasto Kultury, Urząd Dozoru Technicznego, oddziały SEP, Koło SEP przy PGE EB, Naczelna Organizacja Techniczna).
12. Udział w konkursach szczebla centralnego.
13. Kontynuacja finansowego wspierania potrzebujących członków OŁ SEP (Fundusz Pomocy Koleżeńskiej).
14. Kontynuacja dbałości o groby zmarłych zasłużonych członków OŁ SEP.
15. Organizacja Spotkania Wigilijnego w grudniu 2024 r.

Inwestycje i inne działania

1. Utrzymanie certyfikatu Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001-2015.
2. Wzmocnienie działalności Oddziału o charakterze naukowo-technicznym.
3. Doposażenie Oddziału w sprzęt pomiarowy i laboratoryjny dla celów szkoleniowych.
4. Działania zmierzające do zakupu lokalu na siedzibę Oddziału.
5. Podnoszenie kwalifikacji pracowników Biura ZOŁ SEP (udział w szkoleniach, konferencjach).

Podpisał za Zarząd

Prezes
Oddziału Łódzkiego SEP
Przemysław Tabaka
Przemysław Tabaka

Niniejsze Sprawozdanie zostało zatwierdzone Uchwałą Zarządu nr 25/Z/2022-2026 z dnia 25 czerwca 2024 r.

Opracowała: Anna Grabiszewska
– dyrektor Biura Oddziału Łódzkiego SEP

Ocena działalności Zarządu Oddziału Łódzkiego SEP za 2023 r.

Uchwała nr 4/22-26 z dnia 21.06.2024 r. Komisji Rewizyjnej Oddziału Łódzkiego SEP

Ocena działalności Zarządu Oddziału Łódzkiego SEP za 2023 r. dokonana przez Komisję Rewizyjną Oddziału Łódzkiego SEP w składzie:

- Adam Pawełczyk – przewodniczący,
- Andrzej Wojtczak – wiceprzewodniczący,
- Zbigniew Przybylski – sekretarz,
- Ireneusz Pietrzak – członek
- Mariola Rynkiewicz – członek.

Podstawa oceny :

- Sprawozdanie finansowe Oddziału za 2023 r.;
- Sprawozdanie z działalności Zarządu Oddziału za 2023 r.;
- znajomość bieżącej działalności Zarządu wynikająca z udziału przedstawicieli Komisji Rewizyjnej w zebraniach Zarządu i Prezydium;

Komisja Rewizyjna, działając zgodnie z § 32 pkt. 2 Statutu SEP, dokonała oceny sprawozdania finansowego za 2023 r.

Sprawozdania finansowe zostały sporządzone przez Biuro Rachunkowe Sokrates Sp. z o.o. reprezentowane przez panią Annę Szych. W pkt. 8.10 czytamy: *Oświadczamy, że niniejsze sprawozdanie finansowe sporządzone zostało zgodnie z określonymi ustawą zasadami rachunkowości:*

- *Jest zgodne, co do formy i treści z obowiązującymi przepisami prawa,*
- *Przedstawia rzetelnie i jasno wszystkie istotne dla oceny spółki informacje i objaśnienia.*

Sprawozdanie finansowe za rok 2023 było badane przez biegłego rewidenta AUDITIO Sp. z o.o., która wydała następującą opinię:

Naszym zdaniem, załączone roczne sprawozdanie finansowe: przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej SEP Oddział Łódzki na dzień 31 grudnia 2023 r. oraz jego wyniku finansowego za rok obrotowy zakończony w tym dniu zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej zwanej także „Ustawą o rachunkowości” – t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 120 z późn. zm.) oraz przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości; jest zgodne co do

formy i treści z obowiązującymi SEP Oddział Łódzki przepisami prawa oraz Statutem Stowarzyszenia; zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych zgodnie z przepisami rozdziału 2 Ustawy o rachunkowości.

KRO ocenia pozytywnie sprawozdanie finansowe za 2023 r.

Komisja Rewizyjna potwierdza prawidłowe gospodarowanie środkami pieniężnymi pod względem merytorycznym i formalnym. W roku sprawozdawczym osiągnęliśmy większy zysk na działalności gospodarczej, co dało ogólny zysk netto w kwocie 25.350,14 PLN.

Działalność i sprawozdanie Zarządu Oddziału za 2023 r. oraz pracy poszczególnych członków Zarządu Oddziału Łódzkiego SEP.

Komisja Rewizyjna Oddziału ocenia pozytywnie działalność statutową Zarządu między innymi za utrzymanie dużej różnorodności działań statutowych. Nie bez znaczenia jest wzrost wyników na działalności gospodarczej umożliwiający poszerzanie działalności statutowej

Komisja ocenia pozytywnie pracę członków Zarządu za 2023 r. W przeważającej większości członkowie Zarządu działają aktywnie w agendach i komisjach centralnych na szczeblu oddziału i w NOT.

Spośród 10 kół SEP w oddziale 4 wzięły udział w konkursach o tytuł najaktywniejszego kola SEP

Realizacja uchwał podjętych na WZO.

Uchwała dotycząca obchodów Dnia Energetyka (14 sierpnia), będzie wdrażana w kolejnych latach.

Uchwała została przyjęta jednogłośnie:

Adam Pawełczyk
Andrzej Wojtczak
Zbigniew Przybylski
Ireneusz Pietrzak
Mariola Rynkiewicz

XVI Sympozjum wyjazdowe „Energetyka odnawialna i jądrowa” do Włoch i na Lazurowe Wybrzeże

Anna Grabiszewska
Oddział Łódzki SEP

Już w 2023 roku rozpoczęliśmy starania o organizację kolejnego sympozjum z cyklu „Energetyka odnawialna i jądrowa”. Wybór padł na Włochy i Lazurowe Wybrzeże. Było to połączenie dwóch celów statutowych: integracyjnego i edukacyjnego. Zarząd Oddziału Łódzkiego SEP zorganizował dla najbardziej aktywnych członków Oddziału wyjazd w dniach 22 – 29 maja 2024 r. Pomimo, że ruszaliśmy z Łodzi w środku nocy, to w dobrych humorach, 22 maja 2024 r. czterdziestoosobowa grupa uczestników XVI już Sympozjum, wyruszyła w podróż do Włoch. Główną częścią sympozjum była wizyta w elektrowni wodnej Via A.T.E. Guerra 1, zlokalizowanej w prowincji Castellaro Lagusello. Wyjazd zorganizował nasz Oddział, za pośrednictwem Biura Podróży „Vervinci Travel” z Bydgoszczy.

We wczesnych godzinach porannych przenieśliśmy się na ziemię włoską.

Tradycyjnie, w tym miejscu artykułu, kilka informacji historyczno-geograficznych:

Włochy, Republika Włoch (wł. Italia, Repubblica Italiana) – państwo unitarne położone w Europie Południowej, głównie na Półwyspie Apenińskim, będące członkiem Unii Europejskiej oraz wielu organizacji, m.in.: ONZ czy NATO, należy do grupy siedmiu najbardziej uprzemysłowionych i bogatych państw świata – G7.

Godło

Flaga

Nazwa Włochy pochodzi od celtyckiego plemienia Wolków zamieszkującego w starożytności tereny południowej Francji (prowincji Gallia Narbonensis). W językach germańskich nazwa tego ludu przyjęła się jako Walh („obcy”). Następnie została ona zapożyczona przez polszczyznę w formie Wałch lub Wołch, która na zasadzie przestawki fonetycznej przybrała formę Włoch. Wkrótce Włochami zaczęto określać mieszkańców całego Półwyspu Apenińskiego. Z kolei formą wyrazu Włoch w liczbie mnogiej nazwano państwo zajmujące ten półwysep. Nazwa bałkańskiej grupy etnicznej – Wołochów – ma tę samą etymologię.

W epoce żelaza tereny Włoch zamieszkiwali Ligurowie i Sykulowie, a także liczne inne plemiona italskie, celtyckie i iliryskie. W okresie starożytności tereny Włoch znalazły się pod panowaniem Rzymian. Przed okresem rzymskim tereny te były zamieszkiwane przez Fenicjan i Greków. Od średniowiecza do Risorgimento, pomimo że Półwysep Apeniński był spójny pod względem językowym i kulturowym, jego historia składała się z dziejów niezależnych republik i księstw oraz obcych posiadłości i stref wpływów. W 1861 roku doszło do zjednoczenia ziem włoskich, w wyniku którego powstało Królestwo Włoch, na którego tronie zasiadł Wiktor Emanuel II. W początkach XX wieku Włochy stały się państwem faszystowskim.

Podczas drugiej wojny światowej Benito Mussolini postanowił początkowo zachować neutralność. Nie był do końca przekonany, czy przyłączyć się do wojny, lecz sukcesy Trzeciej Rzeszy przekonały go, by szybko działać, gdyż kolonie francuskie i brytyjskie (np. Algieria, Tunezja, Egipt czy Indie) zostaną szybko zdobyte. Dlatego 10 czerwca 1940 roku Włochy dołączyły do wojny po stronie Niemiec. We wrześniu tego roku Królestwo Włoch, Trzecia Rzesza oraz Cesarstwo Wielkiej Japonii podpisały tzw. pakt trzech. 28 października, po drugim arbitrażu wiedeńskim, głównie na skutek chęci zrealizowania idei przywrócenia Cesarstwa Rzymskiego, Mussolini i jego wojska wkroczyły do Grecji. Włoski atak został odparty, a Grecy do końca grudnia 1940 roku zajęli połowę Albanii. W tym samym czasie w Afryce Włosi zostali zepchnięci aż do El Agheila. W lutym przybył na pomoc niemiecki Afrika Korps pod dowództwem Erwina Rommla. Punktem zwrotnym kampanii afrykańskiej była II bitwa pod El Alamein. W lipcu 1943 roku alianci desantowali się na Sycylii, a w maju 1945 Włochy zostały zdobyte. Po II wojnie światowej w referendum konstytucyjnym

Włosi opowiedzieli się za zmianą ustroju państwa na republikę, na której czele stoi prezydent Włoch.

Włochy to państwo leżące w Europie Południowej, posiadające na swoim terytorium dwie enklawy: San Marino na północy i Watykan na terenie stolicy kraju, Rzymu. Włochy cechuje wyżynny i górzysty krajobraz. Praktycznie cały kraj reprezentuje klimat podzwrotnikowy i roślinność śródziemnomorską. Całkowita granica lądowa Włoch wynosi 1932,2 km. Sąsiadują z Francją – 488 km granicy, Szwajcarią – 740 km, Austrią – 430 km i Słowenią – 232 km. Wewnątrz terytorium Włoch znajdują się ponadto dwa państwa enklawy: San Marino (39 km granicy) i Watykan (3,2 km). Wyspy Pelagijskie to skrawek włoskiego terytorium położony blisko kontynentu Afryki, pod względem fizycznogeograficznym należący do tej części świata. Linia brzegowa jest dość dobrze rozwinięta, długość wybrzeża wynosi aż 7600 km. Oblewają je wody kilku akwenów Morza Śródziemnego: Morze Liguryjskie, Morze Tyrreńskie, Morze Jońskie i Morze Adriatyckie. Zachodnie wybrzeże półwyspu jest rozczłonkowane wieloma zatokami (Gaecka, Neapolitańska, Salerno) i skalistymi przylądkami. Na północy i południu wybrzeże jest przeważnie górzyste, zaś w części środkowej – nizinne. Wybrzeże wschodnie, adriatyckie jest w większości wyrównane, z wąskim pasem nizin nadmorskich. Na południowym wschodzie leży szeroka Zatoka Tarencka i nizinny Półwysep Salentyński. Łączna powierzchnia wysp włoskich wynosi około 50 tys. km² (1/6 pow. kraju), największe z nich to Sycylia (25,4 tys. km²) i Sardynia (23,8 tys. km²). Górzysta Sycylia, oddzielona od Półwyspu Apenińskiego wąską Cieśniną Mesyjską, stanowi przedłużenie Apeninów.

Na obszarze Włoch znajdują się dwa łańcuchy górskie, są to Alpy na północy i Apeniny ciągnące się niemal na całej długości Półwyspu Apenińskiego, którego nazwa wzięła się od tychże gór. Alpy stanowią wygięty ku północy łuk, którym biegnie północna granica Włoch. Góry i wyżyny stanowią około 77% powierzchni kraju. Najwyższym punktem Włoch jest

Monte Bianco di Courmayeur (4748 m n.p.m.), położony w najwyższym masywie Europy – Mont Blanc.

Włochy zajmują pierwsze miejsce na świecie w produkcji win (zaraz po nich jest Francja); duży udział mają też w zbiorze winogron. Kraj jest wysoko rozwinięty. Górnictwo odgrywa coraz mniejszą rolę z powodu wyczerpania złóż. Największe znaczenie ma przemysł środków transportu. Istotny jest przemysł motoryzacyjny – Włosi produkują między innymi samochody marki Fiat, Ferrari, Maserati, Iveco, Lancia, Alfa Romeo, Pagani i Lamborghini, jak również wysokiej klasy motocykle Ducati. Duży udział w gospodarce Włoch ma rolnictwo i przetwórstwo żywności, przemysł odzieżowy, a także branża turystyczna.

W 2015 roku kraj ten odwiedziło 50,7 mln turystów (4,4% więcej niż w roku poprzednim), generując dla niego przychody na poziomie 39,449 mld dolarów. Tym samym Włochy znalazły się na 5. miejscu na świecie pod względem liczby przybywających turystów i na 7. miejscu pod względem przychodów z turystyki. Na potrzeby obsługi ruchu turystycznego zbudowano ogromną liczbę obiektów noclegowych, restauracji i barów, a coroczne wydatki promocyjne i reklamowe wynoszą ponad 230 mln euro. Baza noclegowa osiągnęła 2 mln łóżek w obiektach o rozmaitym standardzie. Włochy, jako jeden z nielicznych krajów basenu Morza Śródziemnego, przez cały rok czerpie dochody z turystyki. W sezonie wakacyjnym ruch turystyczny skupia się wokół miejscowości nadmorskich i jezior (głównie jezioro Garda, jezioro Como i jezioro Maggiore), natomiast zimą chętnie odwiedzane są alpejskie kurorty narciarskie. Przez cały rok trwa także turystyka miejska. Tylko trzy włoskie miasta: Rzym, Wenecję i Mediolan każdego roku odwiedza po 7 milionów turystów.

Pierwszym miastem, do którego udaliśmy się po przylocie do Włoch była Verona. Niestety, przywitała nas ulewnym deszczem i może w ten sposób odebrała trochę swojego uroku, tego pięknego miasta, kojarzącego się nierozdzielnie z wielką miłością Romea i Julii.

Verona (wł. Verona [ve'rona]) – miasto położone w północno-wschodnich Włoszech, w regionie administracyjnym Wenecja Euganejska (Veneto). Leży nad rzeką Adygą, u podnóża Alp Weneckich. Jest znaczącym ośrodkiem handlu i jednym z bogatszych miast północnych Włoch. Z 255 379 mieszkańcami (2023) stanowi drugie pod względem liczby ludności miasto w regionie. Obszar metropolitalny Werony zajmuje 1070,9 km²; zamieszkały jest przez około 500 000 ludzi. W 2022 roku burmistrzem Werony wybrany został Damiano Tommasi. Verona jest stolicą prowincji o tej samej nazwie, jednej z siedmiu, które wchodzi w skład regionu. Każdego roku jest odwiedzana przez setki tysięcy turystów [4] ze względu na swoje bogactwo artystyczne i coroczne atrakcje, na przykład festiwal w Weronie. Jednym z zabytków Werony jest amfiteatr z czasów rzymskich, zwany Areną. Atrakcją turystyczną Werony są domy Romea i Julii, bohaterów dramatu Williama Szekspira. Swoją pozycję historyczno-ekonomiczną miasto zawdzięcza położeniu geograficznemu i porządkowi hydrogeologicznemu.

Miasto położone jest 59 metrów nad poziomem morza, u podnóża wzgórz św. Piotra, wyrastających z południowych gór Lessini. Verona wznosi się wzdłuż brzegów Adygi, w punkcie, w którym ta dociera do Niziny Padańskiej i tworzy charakterystyczny podwójny meander (30 kilometrów na wschód od jeziora Garda).

Niegdyś miasto było punktem węzłowym transportu naziemnego i wodnego północno-wschodnich Włoch. W starożytnym Rzymie był to bowiem punkt styku czterech dróg rzymskich: Via Gallica, Via Claudia Augusta, Vicum Veronensium i Via Postumia. Także dzisiaj Verona tworzy istotny węzeł komunikacyjny z siecią autostrad – ze względu na swoje położenie na skrzyżowaniu trzech głównych szlaków, które prowadzą z centralnych i północno-zachodnich Włoch przez przełęcz Brenner. Zgodnie z zarządzeniem PCM 3274 z 20.03.2003 wskaźnik ryzyka sejsmicznego klasyfikuje Weronę w trzeciej strefie.

Uczestnicy seminarium o murach obronnych w Lazise

Werona była zamieszkała już w czasach prehistorycznych. Powstały wtedy niektóre osiedla na wzgórzu Świętego Piotra, które góruje nad rzeką Adygą. Do dziś toczą się dyskusje nad tym, która populacja rozpoczęła zasiedlanie regionu. Najszerszej uznana hipoteza zakłada, że zasiedlenie rozpoczął lud Retów. Podziela ją rzymski pisarz Pliniusz Starszy. Natomiast Tytus Liwiusz twierdzi, że inicjatorami byli Cenomanowie. Inne hipotezy mówią o pochodzeniu etruskim (na tym terenie odnotowano obecność Arsunati, ludu o nieznanym pochodzeniu, który przez niektórych jest zaliczany do Etrusków). Wreszcie hipoteza adriatycko-wenecka zakłada, że miasto zostało wzniesione przez populację lokalną Euganejczyków. Około roku 390 p.n.e. Werona została zdobyta lub założona na nowo przez Celtów. Wzniesieniem kolonii rzymskiej w meandrze Adygi (89 r. p.n.e.) zapoczątkowano okres wielkiego rozwoju miasta. Z małego i niewielkiego osadnictwa Rzymianie uczynili dzieło sztuki, budując wielkie pomniki, które możemy podziwiać jeszcze dziś. Miasto było szczególnie wykorzystywane w III wieku n.e. jako baza wojsk w bitwach przeciwko barbarzyńcom. Wówczas miasto zostało wzmocnione przez cesarza Galiena, który poszerzył miejskie mury.

Od V do XII wieku Werona była we władaniu ludów barbarzyńskich: od Wizygotów Alaryka I i zniszczeń przyniesionych przez Attyłę, poprzez władzę Ostrogotów Teodoryka Wielkiego (489 r.), aż do przyścia okupacji Longobardów dowodzonych przez Alboina. W 774 r. właśnie w Weronie Frankowie Karola Wielkiego pokonali ostatniego króla Longobardów. Faktem jest, że Adelchis ustanowił dekret końca okresu Longobardów, po którym miasto było siedzibą marchii cesarstwa rzymskiego. W 1136 r. Werona stała się komuną miejską, będącą fazą przejścia z feudalizmu. Odtąd następowały po sobie różne wojny, podczas których miasto, dzięki

swej mocnej konstrukcji, było często wykorzystywane jako fortyfikacja. W roku 1164 r. stanęła na czele koalicji przeciw cesarstwu. W 1167 r. połączyła swoje siły z Ligą Lombardzką. Miasto poddane początkowo Ezzelino da Romano, później przeszło w ręce rodu Della Scala (1262 r.), który powiększył znacznie miasto i jego posiadłości. W 1314 r. do Werony dołączono Vincenzę, w 1328 – Padwę, w 1329 – Treviso. Od 1387 r. Werona stała się terytorium rodu Visconti i Carraresi, w końcu, w 1405 r. przeszła pod panowanie Republiki Weneckiej. Pod władzą Wenecji nastąpiły niemal cztery stulecia względnego pokoju, z krótką, ale krwawą przerwą (1509–1516) w trakcie wojny Ligi w Cambrai, kiedy miasto było zajęte przez oddziały cesarskie. W tym też czasie Werona zaczęła tracić na znaczeniu politycznym i gospodarczym. W 1630 r. przez miasto przeszła epidemia dżumy.

W 1796 r. roku miasto zostało zdobyte przez armię Napoleona, który w 1797 r. oddał je Austriakom, podczas traktatu Campo Formio, po odważnym buncie antyfrancuskim (Werońska Wielkanoc). Wraz z kolejnym traktatem w Lunéville (1801 r.) Werona została podzielona na pół, wzdłuż biegu rzeki Adygi: prawa część trafiła do Francuzów, lewa (którą Francuzi nazywali pogardliwie Veronette), do Austriaków. Taka sytuacja utrzymywała się aż do 1805 roku, kiedy ci ostatni odstąpili całą Wenecję Euganejską Francji. Wraz z kongresem wiedeńskim (1815 r.) Werona została trwale związana z Austrią i stan ten utrzymywał się aż do 1866 roku. Miasto stało się strategicznie najważniejszym wierzchołkiem Czworokąta Fortyfikacji, obszaru wielkiej wagi dla wojsk Habsburgów. Miał on tymczasowo zastępować państwo buforowe przeciwko atakom Królestwa Sardynii, które dążyło do zdobycia Królestwa Lombardzko-Weneckiego, należącego do Austrii. W 1822 r. roku odbył się czwarty kongres Świętego Przymierza.

W 1852 r. do Werony przybył pierwszy pociąg z Wenecji, przekraczając Adygę nowo zbudowanym mostem kolejowym Ponte della Ferrovia. Stacja kolejowa powstała przed bramą Porta Nuova. Już w 1853 r. miasto uzyskało połączenie z Mantuą, a w tym samym roku rozpoczęto budowę linii kolejowej do Bolzano (tzw. Kolej Brenneru), oddanej w roku 1859.

Powiązanie historii Werony z Włochami rozpoczęło się 16 sierpnia 1866 roku wraz z podbiciem Wenecji Euganejskiej przez dynastię sabaudzką po III wojnie o niepodległość Włoch. Od tej pory miasto przeszło okres względnego spokoju, załamanego przez kryzys ekonomiczny, który trwał od II wojny światowej i którego głównym skutkiem była emigracja setek tysięcy mieszkańców Werony [26]. W 1884 r. spółka Società dei Tramways di Verona zainaugurowała pierwszą linię tramwaju konnego między stacjami kolejowymi Porta Nuova i Porta Vescovo. Linie tramwajowe funkcjonowały w mieście do 1951 r., a na terenie poza murami do 1957 r. W 1882 roku Weronę nawiedziła ciężka powódź, kiedy to Adyga zalała większą część miasta. W kolejnych latach dla ochrony miasta przed wylewami zostały zbudowane tak zwane muraglioni. W ten sposób miasto musiało zrezygnować z jednej ze swoich najbardziej charakterystycznych cech, „miasta, które żyło na wodzie”. Bardzo ciężkie były starcia w trakcie II wojny światowej, podczas której bombardowania bardzo zniszczyły miasto. Po upadku faszyzmu (1943 r.) Werona stała się istotnym ośrodkiem faszystowskiej Włoskiej Republiki Socjalnej. Proces w Weronie prowadzony przeciwko Galeazzo Ciano i innym faszystom Narodowej Partii Faszystowskiej, oskarżonym o knucie spisku z Pietrem Badoglio, którego celem miało być aresztowanie Benita Mussoliniego, ustanowił wykonanie masowej egzekucji „frondy” na brzegach Adygi. Po tym zdarzeniu Włochy Republika Socjalna stała się jeszcze bardziej agresywna i wzmocniła prześladowania. Ówczesne sanktuarium w Lourdes na wzgórzu św. Leonarda (opiekuna więźniów), siedziba kościoła imiennego od XII wieku, wywłaszczone przez Napoleona i zamienione przez Austriaków w 1838 r. na fortyfikację św. Leonarda, zostało przebudowane w 1943 r. na więzienie polityczne przeznaczone do prześladowań mieszkańców żydowskich, antyfaszystów i jeńców wojennych. W latach po II wojnie światowej, wraz z wejściem Włoch do NATO, Werona ponownie zdobyła znaczenie strategiczne ze względu na bliskość żelaznej kurtyny. Miasto stało się siedzibą Sprzymierzonych Sił Naziemnych Południowej Europy (FTASE) i przez cały okres zimnej wojny pełniło ważną rolę militarną, przede wszystkim dla Stanów Zjednoczonych. Dziś Werona prezentuje się jako ważne i dynamiczne miasto. Dzięki swojej tysiącletniej historii jest również częstym celem podróży turystycznych.

Piazza Brà to największy plac w mieście i jeden z największych we Włoszech, będący jednocześnie najbardziej reprezentacyjnym miejscem w Weronie. To właśnie na tym placu znajduje się słynna Arena. Dodatkowo, przy placu warto zwrócić uwagę na XIX-wieczny Palazzo Barbieri, będący siedzibą władz miasta oraz Palazzo della Gran Guardia, w którym odbywają się ważne wydarzenia kulturalne. Jak każdy włoski plac w centrum miasta, ten także otoczony jest licznymi kawiarniami i restauracjami ogródkami. Piazza Brà to miejsce spotkań, spacerów i odpoczynku, a niewielka część placu jest zacieniona przez sosnowe i cedrowe drzewa. Spacerując po placu warto także zwrócić uwagę na zbudowaną w XV wieku Bramę Brà (wł. *I Portoni della Brà*), na której znajduje się zegar. Jednak sam zegar pośrodku bramy zamontowano dopiero w 1871 r.

Rzymski amfiteatr w Weronie, nazywany po prostu Areną, to symbol miasta, stojący w samym sercu Piazza Brà. Zbudowano go w pierwszej połowie I wieku, ma więc prawie 2000 lat! Stojąc z boku amfiteatru, nie wydaje się on tak duży, jak jest w rzeczywistości. Mógł pomieścić 25 tys. widzów. W przeszłości odbywały się tu walki gladiatorów oraz walki z dzikimi zwierzętami. Większe amfiteatry we Włoszech znajdują się tylko w Rzymie – mowa oczywiście o Koloseum – i w mieście Kapua, nieopodal Neapolu. Ten ostatni mógł pomieścić aż 60 000 osób, jednak

zachował się do dzisiejszych czasów w dużo gorszym stanie niż Arena z Werony.

Udaliśmy się także na spacer zatłoczoną Via Mazzini. Ta reprezentacyjna, zamknięta dla ruchu samochodowego ulica, łączy dwa najważniejsze miejskie place. Z Piazza Brà można nią dojść do Piazza della Erbe, a także w bliskie okolice domu Julii, do którego zawitaliśmy niebawem.

Balkon Julii w Weronie

Zobaczyliśmy dom Julii, który tak naprawdę nigdy domem Julii nie był. Turyści się tym jednak nie przejmują i tłoczą się na dziedzińcu domu, w którym miała mieszkać główna bohaterka szekspirowskiego dramatu „Romeo i Julia”. Każdy chce mieć zdjęcie przy posągu Julii, najlepiej trzymając ją za prawą pierś, co rzekomo przynosi szczęście w miłości. Inni – za opłatą – wchodzą do wnętrza Domu Julii, aby zrobić sobie zdjęcie

na balkonie, pod którym miał stać zakochany Romeo. Pochodzący z XIII wieku, gotycki Dom Julii przez lata był własnością rodu Cappello, którego herb wykuty jest w łuku wewnętrznego dziedzińca. Niegdyś – przez stulecia – mieściła się tutaj karczma, a później parterowe pomieszczenia zajmowali rzemieślnicy. Wówczas budynek ten nie miał balkonu, który w rzeczywistości dobudowano o wiele później. Nie jest jasne, jak dom rodu Cappello, stał się rzekomo domem rodziny Capuletti. To prawdopodobnie tylko zasługa podobnie brzmiącej nazwy, ponieważ już od końca XVIII wieku, za sprawą niektórych pisarzy i podróżników, kamienica jest utożsamiana z miejscem, w którym miała mieszkać Julia.

Zainspirowani tym, co zobaczyliśmy, w drodze do hotelu oglądaliśmy – niektórzy nie po raz pierwszy – romantyczny film „Listy do Julii”. Przypomnijmy fabułę filmu: gwiazda filmu „Mamma Mia!” Amanda Seyfried oraz Gael Garcia Bernal w opowieści o miłości, która zaczęła się w mieście Romea i Julii – słonecznej Weronie. Sophie (Amanda Seyfried) i Victor (Gael Garcia Bernal) wyruszają z tłoczego Nowego Jorku w wakacyjną podróż do słonecznej Italii. Zatrzymują się w Weronie – mieście legendarnych kochanków: Romea i Julii. Victor poszukując niezwykłych smaków włoskiej kuchni do swojej przyszłej restauracji, mało interesuje się romantyczną historią miasta i zaniedbuje narzeczoną. Sophie dla „zabicia czasu” postanawia przyłączyć się do wolontariuszek, odpowiadających na listy z pytaniami o miłość, przysyłane na adres domu Julii Capuletti. Znajduje list jeszcze z 1957 roku i postanawia na niego odpowiedzieć, odnaleźć autorkę listu i pomóc jej w odszukaniu utraczonej miłości. We wspólnej podróży po skąpanych w słońcu, urokliwych okolicach Weronie Sophie i Claire towarzyszy przystojny wnuk autorki listu – Charlie (Christopher Egan).

Zmęczeni, ale oczarowani niezwykłą miłością dotarliśmy do hotelu. Każdy zatopiony we własnych wspomnieniach miłości tej życiowej, nie zawsze tak romantycznej, ważne za to, aby w prawdziwej.

Kolejny dzień przyniósł nowe doznania, udaliśmy się nad **Jezioro Garda**, największe i najpopularniejsze jezioro włoskie, gdzie czekał na nas rejs łódką i spacer po malowniczej starówce.

Rejs po jeziorze Garda

Dolinę, obecnie wypełnioną wodami jeziora, kształtowały od setek tysięcy lat procesy górotwórcze i zlodowacenia. Pierwotnie tereny dzisiejszej Gardy stanowiły dno ciepłego morza. Następnie, owo dno wypiętrzyło się wraz z powstaniem Alp. Wysokie góry spowodowały rozwój lodowców, które tysiącami lat łąbiły dolinę. Szacuje się, że pierwotnie około 400 tysięcy lat temu Garda kończyła się w okolicach dzisiejszej miejscowości Salò, a obecny kształt przybrała dopiero po ostatnim zlodowaceniu, czyli około 12 tysięcy lat temu. Samo jezioro jest

największym zbiornikiem słodkiej wody w Italii. Suche dane mówią, że minimalna szerokość akwenu to około 2,6 km w jego północnej części w okolicach Corno di Reamol, do około 16 km w jego południowej części. Długość jeziora przekracza 50 km. Głębokość Gardy jest naprawdę imponująca: w północnej części przekracza 200 m, a w okolicach miejscowości Tignale i Castelletto sięga aż 346 m! Dla porównania w południowej części głębokość ta rzadko przekracza 100 m, a przy brzegach nie przekracza nawet 10 m.

Powierzchnia jeziora Garda to 370 km². Jest to powierzchnia tylko trochę mniejsza od powierzchni całego Trójmiasta! Ilość słodkiej wody w Gardzie wynosi aż 49 km³. Ilość ta zapewniłaby – przy założeniu dziennego zużycia 100 l na mieszkańca – rezerwę wody dla Polski na około 30 – 35 lat!

Pierwsze udokumentowane i zarazem katastrofalne trzęsienie ziemi w dolinie Gardy miało miejsce w 243 r. n.e. Mieszkańcy terenów położonych na jeziorze – ówczesnie nazwanym przez rzymian Benaco – doświadczyli wstrząsów szacowanych dziś na około 9 stopni w skali Richtera. Kataklyzm był opłakany w swoich skutkach. Szacuje się, że trzęsienie ziemi spowodowało zawalenie się części masywu górskiego w okolicach dzisiejszego miasta Toscolano Maderno. To właśnie na tym terenie niegdyś stało miasto Benaco. Podczas oberwania się masywu górskiego doszło również do uwolnienia wód innego jeziora, położonego wysoko w górach. Wody te spływając z katastrofalną wręcz siłą zabrały ze sobą całe miasto. Warto też dodać, że ten sam kataklizm odcisnął swoje piętno na oddalonej od Benaco o około 10 km zatoce Manerba, powodując oddzielenie się wysp Isola del Garda od półwyspu San Fermo. Części półwyspu dodatkowo zapadła się i została pochłonięta przez wody jeziora.

Jezioro Garda podzielone jest administracyjnie pomiędzy trzy regiony. Najmniejsza, ale najbardziej malownicza część północna należy do Trentino, największa południowo-zachodnia część to Lombardia, natomiast prawy brzeg od Navene po Peschiera del Garda włącznie należy do regionu Wenecji Euganejskiej. Dzisiejszy podział administracyjny jest częściowo odzwierciedleniem historii tych terenów, kiedy na przestrzeni wieków jezioro Garda przechodziło z rąk do rąk, a jego północna część, należąca dziś do regionu Trentino, była terenem austriackim.

Na jeziorze jest wiele małych wysepek oraz pięć dużych. Największa z nich to Isola del Garda, usytuowana około 200 metrów od przylądka Capo San Fermo znajdującego się po zachodniej stronie jeziora w południowej jego części. Wyspa jest wydłużona równoleżnikowo i ma wymiary 1000 m na 60 m. Na południe od Isoli del Gardy znajduje się Isola San Biagio nazywana „wyspą królików”. Pozostałe trzy znaczące wyspy: Isola dell’Olivo, Isola di Sogno i Isola di Trimelone, leżą w północnej części jeziora, w pobliżu wschodniego brzegu.

Po rejsie po tym pięknym jeziorze udaliśmy się do miejscowości Lazise. **Lazise** to klimatyczna, malutka miejscowość, znajdująca się na wschodnim brzegu jeziora Garda. Miasteczko jest otoczone średniowiecznymi murami z 1370 roku, a jego wnętrze to urokliwe wąskie uliczki, restauracje, kawiarenki i sklepiki. Fortyfikacje są częścią zamku zbudowanego na planie kwadratu z pięcioma wieżami. Ogromne mury widać praktycznie z każdej części miasta, a z głównej trasy robią niesamowite wrażenie. Historia zamku sięga aż IX wieku. Niestety nie można go zwiedzać, ponieważ należy do osoby prywatnej. Będąc w Lazise warto troszkę się zgubić między wąskimi uliczkami. Pozagłądać w każdy kąt, zachwycić się roślinnością, starą architekturą i pięknie przyozdobionymi sklepikami. Miasteczko otoczone jest murami i prędzej czy później dotrzemy do głównego placu, pełnego restauracji i kawiarni Piazza Vittorio Emanuele lub nad Jezioro Garda, wzdłuż którego poprowadzono szeroki deptak wypełniony po brzegi pizzeriami i lodziarniami. Tutaj każdy mógł odpocząć, poczuć klimat tego miejsca, rozkoszować się pięknymi widokami i szukać ukojenia patrząc na taflę wody.

Po południu czekała na uczestników najważniejsza część seminarium, czyli wizyta w **Elektrowni Wodnej Via A.T.E. Guerra, 1**, zlokalizowanej w Castellaro Lagusello. Zostaliśmy bardzo miło i serdecznie przyjęci przez pracowników elektrowni, z jej szefem na czele.

Tu, na marginesie przypomnijmy, że nasz Oddział organizuje wycieczki do małych elektrowni wodnych w pobliżu Łodzi. Organizuje je Koło SEP przy Veolia Energia Łódź S.A, a głównym animatorem tych spotkań jest kol. Jacek Kuczkowski. Polska nie jest potentatem w skali Europy w zasoby wodne, należy wręcz do najuboższych w wykorzystaniu tego źródła energii. Stąd nasze zainteresowanie tego rodzaju energetyką odnawialną.

Konsorcjum hydroelektryczne **Esenta**, prowadzące elektrownię, jest podmiotem o kapitale prywatnym. Zostało utworzone w 1989 roku. Zarząd tworzą: prezes Aldo Bignotti, wiceprezes: Mariateresa Guainazzi oraz członkowie: Sbalchiero Massimo, Gallina Angelo, Mergoni Bruno.

Konsorcjum jest właścicielem elektrowni wodnej Esenta, zlokalizowanej w wiosce o tej samej nazwie, w gminie Lonato del Garda (BS). Zakład zaprojektowała firma inżynierska Frosio z Brescii i zrealizowała w ramach trzech odrębnych umów przez następujące spółki:

- roboty cywilne i hydrauliczne: Impresa Generale Costruzioni Zanardelli - Concesio (BS),
- dostawa grupy hydroelektrycznej i urządzeń podstawowych Voith Riva Hydro SpA – Cinisello Balsamo (MI),
- dostawa części i akcesoriów hydraulicznych na miejsce zabudowy: API SpA – Mediolan.

Całkowity koszt robót wyniósł 1 842 000,00 euro.

Elektrownia wykorzystuje zaporę wodną o wysokości 23,95 m, zabudowaną na kanale irygacyjnym Arnò, z natężeniami przepływu wahającymi się od 1,5 do 4,5 m³/s, w zależności od dostępnych zasobów wody.

Zainstalowano tu turbinę wodną typu Kaplana, z osią pionową, ze stałym dystrybutorem i mobilnym rozdzielaczem łopatkowym. Turbina jest bezpośrednio sprzęgnięta z generatorem elektrycznym LDW typu synchronicznego, chłodzonym wodą, z obiegiem zamkniętym, który ma moc pozorną 1150 kVA i moc czynną 920 kW, przy 750 obr./min. Elektrownia działa od 1 marca 2002 roku i korzystała z zielonych certyfikatów do lutego 2014 roku, po uzyskaniu kwalifikacji IAFR. Od 1 stycznia 2008 r.

energia elektryczna jest sprzedawana Menedżerowi Usług Elektrycznych na podstawie uchwały AEG n° 280/07.

Konsorcjum obejmuje 19 elektrowni wodnych, siedem mikroelektrowni, siedem dużych zapór i cztery zbiorniki. Elektrownie o mocy zainstalowanej 527 MW produkują rocznie średnio ok. 1,5 TWh energii elektrycznej. Podpisana umowa przewiduje przejęcie przez Enel Produzione (spółkę zależną Enel) całego kapitału zakładowego spółki ERG Hydro (spółki zależnej grupy ERG), która posiada portfel elektrowni wodnych o mocy zainstalowanej 527 MW (wycenianych na 1,039 mld euro) za wartość przedsięwzięcia w wysokości 1 mld euro. Oczekiwało się, że transakcja zostanie zamknięta na początku 2022 r., pod warunkiem spełnienia określonych warunków zgodnie z przyjętą praktyką rynkową dla tego rodzaju transakcji. Enel zamierza sfinansować cenę nabycia przy wykorzystaniu przepływów pieniężnych z bieżącej działalności oraz istniejącego potencjału zadłużenia. Oczekuje się, że po sfinalizowaniu transakcji zainstalowana moc w instalacjach wodnych Enel wyniesie we Włoszech ok. 13 GW.

Włochy, jako obecnie trzecia gospodarka Europy, ma wiele do zaoferowania, nie tylko w sektorze turystycznym! Zdecydowanie warto przyjrzeć się również tamtejszemu rynkowi energii. Włochy są krajem bogatym nie tylko w piękne widoki czy zapierające dech w piersiach zabytki, ale występuje tam również wiele bogactw naturalnych. Obecnie w miksie energetycznym króluje gaz, z którego pozyskuje się około 30% energii elektrycznej oraz ropa, z której również pozyskuje się jej około 30%. Duże zapotrzebowanie na energię elektryczną sprawia jednak, że zasoby naturalne Włoch nie są wystarczające, więc do kraju importowana jest duża ilość kopalin. Całkowity import gazu wynosi około 90% zapotrzebowania na ten surowiec, natomiast dla ropy jest to 97%.

Włochy są czwartym największym konsumentem ropy naftowej w Europie, zaraz po Niemczech, Wielkiej Brytanii i Francji, a trzecim największym konsumentem gazu! Wyprzedzają je tylko Niemcy oraz Wielka Brytania.

Duże znaczenie we włoskim systemie energetycznym mają również elektrownie wodne zaspokajające 10% krajowego zużycia energii.

Jednymi z marginalnych, jednakże niemniej ciekawą formą pozyskiwania energii w tym kraju są źródła geotermalne! Odnawialna, czysta i niewyczerpalna energia uwalniana w postaci ciepła naziemnego, wnosi tylko kilka procent do tamtejszego miksu energetycznego, a mimo to Włochy są jednym z największych producentów energii geotermalnej.

Lardarello w Toskanii jest jednym z najbardziej aktywnych geotermalnie miejsc na świecie, dlatego właśnie tutaj, w 1904 roku, została wybudowana pierwsza prototypowa elektrownia geotermalna w historii.

Eksploatowane obecnie pola Lardarello zajmują powierzchnię 250 km, na której działa 21 elektrowni o łącznej mocy zainstalowanej 543 MW.

Włochy, pomimo tego, że zaczęły produkować energię nuklearną we wczesnych latach sześćdziesiątych, od 2018 roku są jednym z zaledwie dwóch krajów, wraz z Litwą, który całkowicie wycofał energię jądrową do wytwarzania energii elektrycznej po uruchomieniu reaktorów.

Obecnie Włochy poczyniły znaczne postępy w rozwoju polityki energetycznej, w szczególności skupiając się na spełnieniu celów środowiskowych, wzmocnieniu bezpieczeństwa dostaw energii i wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego.

Kolejnego dnia czekał nas przejazd do La Spezia, skąd udaliśmy się pociągiem przez najczystszy region Wybrzeża Liguryjskiego **Cinque Terre** do malowniczych miasteczek usytuowanych na zboczach górskich.

Cinque Terre to fragment riwieri liguryjskiej położonej pomiędzy cyplem Mesco, w okolicy Levanto, a przylądkiem Montenero przy Portovenere, na którym znajduje się pięć miejscowości: Monterosso, Vernazza, Corniglia, Manarola i Riomaggiore. Cinque Terre razem z Portovenere i wyspami Palmaria, Tino i Tinetto. Teren ten w 1997 roku został wpisany na listę światowego dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego UNESCO jako Portovenere, Cinque Terre i wyspy (Palmaria, Tino i Tinetto). Wpisu dokonano, gdyż odcinek wybrzeża, przy którym znajdują się wymienione miejscowości i wyspy, stanowi krajobraz kulturowy o znaczących walorach panoramicznych i kulturalnych, a plany i lokalizacja miejscowości w otaczającym je krajobrazie wyznaczają etapy ciągłości osadniczej w tym regionie na przestrzeni ostatniego tysiąclecia. Przez wieki miasteczka Cinque Terre były niemalże odcięte od świata. Sytuacja zmieniła się pod koniec XIX wieku, gdy rozpoczęto budowę linii kolejowej – biegnącej wzdłuż wybrzeża Riwieri Włoskiej – łączącej ze sobą poszczególne miejscowości oraz duże, portowe miasto La Spezia. Dziś pociągami regionalnymi dociera tu przeważająca część turystów.

W celu swobodnego poruszania się po Parku Narodowym Cinque Terre należy wykupić specjalną Cinque Terre Card lub Cinque Terre Card Treno. Karta upoważnia do wejścia na ścieżki Cinque Terre, w tym na Drogę Miłości. Dodatkowo karta Cinque Terre Card Treno upoważnia do nielimitowanej liczby przejazdów pociągami pomiędzy miasteczkami parku w ciągu jednego dnia (około 30 połączeń dziennie w każdym z kierunków). Trasa kolejowa wiedzie w tunelach i na skalistych klifach wzdłuż morza. 25 października 2011 r. w Cinque Terre zeszła lawina błotna. Był to najbardziej tragiczny dzień we współczesnej historii parku. Najbardziej ucierpiało miasteczko Vernazza. Zginęło wówczas 11 osób, uszkodzone zostały niektóre budynki, a część samochodów mieszkańców została zepchnięta do morza. Uszkodzona została linia kolejowa w obu kierunkach, całkowicie zniszczone były ścieżki turystyczne, morze porwało łodzie i miejską infrastrukturę.

Manarola to najstarsze, najbardziej fotogeniczne i chyba najczęściej umieszczane na pocztówkach i w folderach miasteczko ze wszystkich pięciu miejscowości Cinque Terre. Jej urok tworzą klimatyczne uliczki, urokliwy plac, mały, rybacki port pełen kolorowych łódek i skalne półki, oblewane przez szmaragdową wodę, na których rozkładają ręczniki spragnieni słońca mieszkańcy i turyści. Zaraz po wyjściu ze stacji kolejowej znajduje się taras, z którego rozciąga się widok na gwarną ulicę, pełną sklepików, restauracji i zacumowanych przy kolorowych kamieniach łodzi. Można nią dojść do samego brzegu i do ścieżki prowadzącej w stronę Cornigli. To stąd rozciąga się najpiękniejszy widok na Manarolę i położone w odległości Monterosso i to tu właśnie powstają najpiękniejsze, instagramowe fotografie. Centralnym punktem Manaroli jest plac z gotyckim kościołem św. Wawrzyńca (patron Manaroli), wzniesiony w XIV wieku.

Niezwykle barwna i gwarna **Vernazza** uznawana jest przez wielu za najpiękniejsze miasteczko Cinque Terre, któremu udało się zachować typowo portowy charakter. Kolorowe domy i wysokie skały spektakularnie kontrastują tu z błękitem morza, tworząc pocztówkowy krajobraz włoskiego wybrzeża. Po wyjściu z pociągu, wąska, pełna uroku, usiana straganami i sklepikami uliczka, doprowadziła nas do tętniącego życiem placu z mnóstwem restauracji i kafejek. Zaraz obok znajduje się mała plaża i krótki deptak, skąd podziwiać można zacumowane łodki i rozbijające się o skały fale Morza Liguryjskiego. Oblana z trzech stron wodą cudowna Vernazza otoczona jest tarasowymi wzgórzami, po których pną się kwiaty, winnice i oliwne gaje. Wystarczy wejść nieco wyżej, by oczom ukazał się zachwycający widok bajecznego miasteczka z królującą nad nim wieżą kościoła św. Małgorzaty Antiocheńskiej oraz piękny, nadmorski krajobraz. Wilgotne wiatry pozbawiły kamienice Vernazy części pastelowych tynków, dodając jej jeszcze większego uroku i podkreślając jej długoletnią historię. Będąc w Vernazy koniecznie spróbujcie pysznego, wytrawnego wina *Vino de la Cinque Terre*, w którym wprawni smakosze wyczuwają wyraźny smak nadmorskiego, słonego powietrza oraz minerałów, w której bogata jest tutejsza gleba. Na lunch zamówcie koniecznie makaron z owocami morza bądź z liguryjskim pesto, a potem dopełnijcie dzieła w odznaczającym się żółtymi parasolami Ananasso Bar, delektując się popularną Kaypiroską, czyli wódką z sokiem z malin, truskawek, śliwek i cukrem trzcinowym.

Ostatnim miasteczkiem, do którego zawitaliśmy, było **Riomaggiore**. Jaskrawokolorowe, liczące nawet 700 lat kamienice, wysokie, spadające do morza klify, ukryta między skałami plaża, tajemnicze uliczki i śpiące na murkach ptaki tworzą niezapomniany klimat jednej z najpiękniejszych „ziem” Cinque Terre. Powolny spacer od stacji do plaży zajmuje tu niespełna kwadrans, jednak malownicze zakątki każą przystawać co chwilę i uwiecznić swój urok na zdjęciach. Nie ma tu wielu zabytków, jednak warto odwiedzić najstarszy w mieście, pochodzący z XIII wieku obiekt sakralny, kościół św. Antoniego, w którym znajdują się freski tegoż świętego, położony nieco wyżej warowny zamek z 1260 roku oraz XIX-wieczny kościół św. Jana Chrzciciela. Riomaggiore jest również znane z biegnącej tutaj Ścieżki Miłości oraz wielu innych ścieżek spacerowych gwarantujących wspaniałe widoki.

W kolejne dwa dni czekał nas wypoczynek nad Morzem Liguryjskim, plażowanie, kąpiele w morzu, co kto sobie życzył. Każdy mógł spędzać czas, tak jak najbardziej lubi. Jeden z tych wieczorów uświetniła muzyka na żywo, piękne dźwięki pianina i nuty przenoszące nas w inny klimat.

Po tych dwóch dniach, pełni sił wyruszyliśmy do **Księstwa Monako**, jednego z najmniejszych państw w Europie. Kraj ten położony jest w Europie Południowej nad Morzem Śródziemnym w obrębie Riwieri Francuskiej. Jedynym sąsiadem Monako jest Francja, a granica między oboma państwami wynosi zaledwie 4,4 km. Stolicą Księstwa Monako jest Monako, które podzielone jest na cztery dzielnice: Monte Carlo, Monaco-Ville, Fontvieille i La Condamine.

Monako jest aktywnym członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych i Rady Europy. Kraj ma swoich przedstawicieli dyplomatycznych w niemal 50 państwach na świecie.

Księstwo Monako jest jednym z 12 monarchii istniejących na Starym Kontynencie. Głową państwa jest książę Albert II Grimaldi, który zasiadł na monakijskim tronie w 2005 roku, po śmierci swojego ojca, Rainiera III. Od 2002 roku walutą obowiązującą w Monako jest euro i to mimo że kraj nie należy do Unii Europejskiej. Przed wprowadzeniem unijnego środka płatniczego na terenie księstwa płacono frankami monakijskimi. Językiem urzędowym w Monako jest francuski. Powszechnie używany przez mieszkańców jest także włoski oraz monegaski, czyli dialekt języka liguryjskiego.

Flaga Monako – ze względu na czerwono-białe barwy – często porównywana jest do flagi Indonezji. Obie flagi różni jednak przede wszystkim format – 4:5 dla flagi Monako i 2:3 dla flagi Indonezji. Monako to jeden z najbogatszych krajów na świecie, a co trzeci obywatel tego kraju jest milionerem. Średnie miesięczne wynagrodzenie netto w Księstwie Monako wynosi 8100 euro (ok. 38 tys. zł).

Książę Albert jest czwartym – tuż za przywódcami Luksemburga, Liechtensteinu i Zjednoczonego Królestwa – najbogatszym monarchą w Europie. Jego majątek szacowany jest na 830 mln franków, czyli ok. 3,8 mld złotych.

Monako nigdy nie zdobyło medalu na igrzyska olimpijskich. Co ciekawe, w najważniejszej sportowej imprezie czterolecia, pięciokrotnie uczestniczył książę Albert. Monakijski monarcha rywalizował w bobslejach podczas zimowych zmagania w 1988, 1992, 1994, 1998 i 2002 roku. Najlepszy rezultat osiągnął podczas XVII ZIO w Lillehammer, zajmując 26. miejsce w konkurencji czwórek.

Choć Monakijczycy nie odnoszą spektakularnych osiągnięć na arenie międzynarodowej, słyną oni z zamiłowania do sportu. Co roku w Monako odbywa się jeden z najstarszych i najsłynniejszych wyścigów Formuły 1 (premierowa odsłona Grand Prix Monako miała miejsce w 1950 roku, a także prestiżowy turniej tenisowy ATP 1000 na kortach ziemnych w Monte Carlo (ekonomiczna dzielnica Monako). W tym roku byliśmy w Monako właśnie dzień po zakończonym wyścigu Formuły 1, mogąc być na rozstawionych trybunach. Tor F1 w Monako ma 3,3 km długości, a najsłynniejszym zakrętem jest ten przed hotelem Fairmont Monte Carlo. Wstęp na trybuny w czasie Grand Prix jest płatny, ale w piątek, w trakcie weekendu F1, można zwykle wejść za darmo i zobaczyć jazdy testowe oraz jazdy F2.

Ze względu na swoje położenie, Monako od wielu dekad pozostaje w bliskich relacjach z Francją. Zgodnie z podpisanym w 1919 roku traktatem z Wersalu, kończącym I wojnę światową, Republika Francuska miała strzec suwerenności sąsiada z południa.

Zdecydowana większość mieszkańców Monako to przyjezdni. Niewiele ponad 20% całej populacji stanowią osoby urodzone w księstwie. Kraj cieszy się dużą popularnością wśród obywateli innych krajów z uwagi na wysoką jakość życia. Monako powszechnie uważane jest za „raj podatkowy”, gdzie przepisy podatkowe są bardzo łagodne dla obcokrajowców.

Jednym z najchętniej odwiedzanych miejsc przez turystów podczas pobytu nad Lazurowym Wybrzeżem jest kasyno w Monte Carlo. To właśnie tutaj kręcone były filmy o przygodach agenta 007 – „Nigdy nie mów nigdy” czy „GoldenEye”.

Monako jest jednym z najbezpieczniejszych krajów świata z największą liczbą policjantów na osobę. Statystycznie na każdego mieszkańca przypada około 73 funkcjonariuszy. Długość życia w Monako wynosi 89 lat i jest ona najwyższa na świecie. Dla porównania w Japonii, której obywatele słyną z długowieczności, są to 84 lata. Monako jest przykładem państwa nie posiadającego praktycznie żadnej roślinności naturalnej.

W niewielkim stopniu kraj porywa, charakterystyczna dla klimatu śródziemnomorskiego, roślinność twardolistna.

Teren Księstwa Monako ma długą historię poświadczoną w źródłach archeologicznych i historycznych. Nazwę to niewielkie państwo zawdzięcza greckiej kolonii Monoikos, założonej w VI wieku pne. Proces narodzin współczesnego Monako rozpoczął się wraz z budową zamku przez Genuńczyków w 1215 r. i przejściu go przez ród Grimaldich z początkiem XIV stulecia. Nieduże państwo, od 1633 księstwo, utrzymywało niepodległość dzięki sojuszom z silniejszymi sąsiadami, przede wszystkim z Francją. W połowie XIX wieku Monako utraciło większość swojego terytorium, ludności i źródeł dochodów, utrzymując jedynie 1,5 km² powierzchni. W celu ratowania budżetu powołano kasyno. Kraj szybko przemienił się w hazardową stolicę Europy czasów Belle époque, a popularność państewka wśród bogatych elit całego świata trwa do dziś. Najstarsze szczątki ludzkie znalezione na terenie dzisiejszego księstwa pochodzą sprzed 300 tysięcy lat. W VI wieku p.n.e. Grecy z Marsylii założyli kolonię Monoikos, na terenie której rozwinął się silny kult Herkulesa. W czasie podbojów Galii tereny wokół Skały Monakijskiej opanowali Rzymianie, którzy panowali nad nimi do upadku cesarstwa zachodniorzymskiego. W czasie wędrówek ludów okolice Monako wyludniły się. Ponowny wzrost zaludnienia datuje się dopiero na koniec X wieku, w związku z przybyciem Ligurów. W 1191 r. cesarz Henryk VI oddał tereny dzisiejszego księstwa we władanie bogatej Genui. Fulco de Castello, członek stronnictwa gibelinów, rozpoczął budowę zamku na Skałe Monakijskiej (fr. *Rocher de Monaco*) 10 czerwca 1215 r., w ten sposób zakładając dzisiejsze Monako.

Według legendy, popierający stronnictwo gibelinów kuzyni Franciszek i Rainier I, z genueńskiego rodu arystokratycznego Grimaldich, zajęli podstępem, w przebraniu franciszkańskich mnichów, forteczę Monako 9 stycznia 1297 r. Źródła historyczne potwierdzają jedynie utratę kontroli nad zamkiem 10 kwietnia 1301 r. Syn Rainiera I, Karol I, uzyskał oficjalnie tytuł „Pana Monako” w 1314 r., choć faktyczną władzę nad Skałą Monakijską ugruntował dopiero szesnaście lat później. Ten sam możnowładca uzyskał w 1346 r. tytuł Pana Menton, a w 1355 r. tytuł Pana Roquebrune.

Przez dwa stulecia historia Monako składała się z serii wojen z Genuą, próbującą odzyskać kontrolę nad swoimi byłymi posiadłościami. Z tej przyczyny Grimaldi sprzymierzały się z Francją, która chętnie korzystała z ich zdolności żeglarskich, później także Sabaudią, która w 1388 przejęła

Hrabstwo Nicei graniczące od północy i zachodu z włościami rodu. Francja uznała Monako za niezależne terytorium w 1489 r., zaś Genua podjęła w 1509 r. ostatnią, nieudaną próbę zajęcia go.

Kasyno w Monte Carlo

Wnętrze kasyna w Monte Carlo

W 1524 r. niepodległość Monako została uznana *de jure* przez Cesarza Karola V. Monako do 1641 r. będzie pod protektoratem Królestwa Hiszpanii. W tym czasie Honoriusz II uzyskał tytuł księcia, uznany przez Hiszpanię w 1633 r. Ze względu na konflikty ze swoim protektorem, Honoriusz II podpisał 14 września 1641 r. traktat z Francją, dzięki któremu udało mu się wypędzić garnizon hiszpański i nabyć nowe tytuły szlacheckie. Księstwo prosperowało głównie dzięki uprawie cytryn w Menton. W 1793 r. rewolucyjna Francja zajęła księstwo, zmieniając nazwę miasta na Skale Monakijskiej na „Fort Herkulesa” (fr. *Fort d'Hercule*). W wyniku

ustaleń kongresu wiedeńskiego Grimaldi odzyskali swoje terytorium, które stało się protektoratem Królestwa Sardynii.

Pierwsza połowa XIX wieku dla księstwa była okresem trudności ekonomicznych, którego finanse opierały się głównie na uprawie cytrusów i oliwek w Menton. Sytuację księstwa utrudnił bunt Menton i Roquebrune w okresie wiosny ludów, w wyniku którego Monako utraciło kontrolę nad 95% swojego terytorium, 80% ludności i niemal całym potencjałem rolnym. Receptą na trudności gospodarcze i ryzyko bankructwa miało być powołanie kasyna w 1856 r., które zakończyło się fiaskiem. Zmiany nastąpiły w wyniku traktatu francusko-monakijskiego z 1861 r., w ramach którego Roquebrune i Menton przyłączono do Francji (za czym opowiedziało się 80% ich mieszkańców w plebiscycie), w zamian za co Napoleon III zobowiązał się do zapłacenia Karolowi III 4,1 milionów franków w zlocie, budowę linii kolejowej z Nicei do Włoch i uznał pełną niepodległość księstwa.

Zmiany, jakie nastąpiły, były największymi w historii księstwa od czasów przejścia rządów przez Grimaldich. Książę Karol III miał pod swoimi absolutnymi rządami 1,5 km² terenu z mniej niż 1,5 tys. mieszkańców, głównie żyjących w ufortyfikowanym miasteczku na Skale Monakijskiej. Mając jednak sporą sumę od Francji zainwestował, za namową swojej matki Karoliny, 1,7 miliona franków w zlocie w Towarzystwo Łaźni Morskich w Monako (fr. *Société des Bains de Mer et du Cercle des Étrangers à Monaco*), a zarząd nad nim i prawa monopolu gier hazardowych na 50 lat oddał Franciszkowi Blancowi, zarządcy kasyna w Homburgu – wówczas największego w Europie. W zamian państwo miało mieć 10% z dochodów spółki.

Sprawny zarząd Blanca i jego żony Marii, budowa linii kolejowej (ukończonej w 1868 r.), rozwój turystyki oraz fakt, że w większości państw ówczesnej Europy gry hazardowe były zabronione spowodowały, że niewielkie księstwo szybko zrobiło karierę. Dochody były na tyle duże, że Karol III zniósł w państwie wszelkie formy podatku dochodowego. Ponadto rodzinie książęcej i obywatelom Monako zabroniono wstępu do kasyna. Obok niego w Monte Carlo (nazwanym na cześć Karola III) powstała opera, luksusowe hotele, tramwaje, a okazałe budynki projektowali najwybitniejsi architekci Paryża, z Karolem Garnierem na czele. Niewielki kraj stał się jednym z symboli Belle époque; gośćmi księstwa były liczne głowy koronowane i elity z całego kontynentu. W 1911 r. odbył się pierwszy rajd Monte Carlo.

Następca Karola III, rządzący od 1889 r. Albert I, interesował się nauką, w szczególności oceanografią, antropologią i paleontologią. Ufundował on m.in. słynny Instytut Oceanograficzny, Ogród Egzotyczny, odbył liczne podróże morskie, wspierał liczne akcje pacyfistyczne. W czasie jego rządów nastąpiły dwa poważniejsze kryzysy polityczne. W 1911 r. wybuchła rewolucja przeciw władzy książęcej. Jej podłożem było faworyzowanie Francuzów w wielu instytucjach krajowych, a efektem powołanie konstytucji, która m.in. ograniczała władzę absolutną księcia i wymusiła rozdział finansów państwa od finansów rodziny książęcej. Drugim kryzysem było narzucenie Monako przez Francję w lipcu 1918 r. traktatu, w którym księstwo stało się *de facto* jej protektoratem [8]. Przyczyną tego było ryzyko przejścia tronu przez niemieckiego księcia Wilhelma II Wirtemberskiego-Urach, co w sytuacji toczącej się wojny było niedopuszczalne dla władz w Paryżu.

Większość okresu międzywojennego i czas II wojny światowej Monako rządził książę Ludwik II, który służył w trakcie I wojny światowej w armii francuskiej i był ok reślany jako „Książę-Zołnierz”. W 1933 r. we Francji złagodniono przepisy antyhazardowe, co w kontekście światowego kryzysu finansowego wzmogło trudności budżetowe państwa, czerpiącego większość swoich zysków z gier pieniężnych. Stąd Ludwik II uprzywilejował rozwój infrastruktury sportowej i turystycznej, a kraj zaczął przyciągać coraz więcej obcego kapitału dzięki niskim podatkom.

W czasie II wojny światowej Monako było oficjalnie neutralne, ale Ludwik II prowadził politykę naśladowującą rząd Vichy, m.in. zgodził się na deportację Żydów. Powojenna krytyka „dziwnej neutralności” groziła nawet utratą niepodległości i aneksją maleńkiego księstwa przez Francję. Niezależność państwa została utrzymana w głównej mierze dzięki postawie wnuka Ludwika II, przyszłego księcia Rainiera III, który wstąpił jako ochotnik do armii francuskiej, gdzie brał aktywny udział w walkach. Za rządów Rainiera III nastąpił boom na rynku nieruchomości powodując zabudowę terytorium państwa w niemal 100%. Co więcej, w wyniku pozyskiwania ziemi od morza udało się zwiększyć terytorium kraju o 25%, z 1,5 km² do 2 km². Małżeństwo księcia z gwiazdą Hollywood Grace Kelly przyciągnęła do księstwa wielu filmowców i inwestorów zza Atlantyku. Pierwsze 15 lat rządów Rainiera III było jednocześnie świadkiem kryzysu dynastycznego związanego z pretensjami do tronu Aynarda Guiguesa de Moreton de Chabrilan oraz kryzysu w relacjach z Francją, zakończonego wprowadzeniem nowej konstytucji w 1962 r. (która m.in. przyznała prawo głosu kobietom) i nowego traktatu między państwami 18 maja 1963 r., gdzie w zamian za zniesienie części warunków narzuconych w traktacie 1918 r. Monako zgodziło się na znaczące ustępstwa fiskalne. W 1993 r. Monako przystąpiło do Organizacji Narodów Zjednoczonych. W 2002 r. doszło do podpisania nowego traktatu między Francją a Księstwem, w wyniku którego zniesiono klauzulę o utracie niepodległości przez państwo w wyniku wygaśnięcia dynastii Grimaldich. Książę Rainier III zmarł 6 kwietnia 2005 r., a jego miejsce na tronie przejął jego syn Albert II, który w 2011 r. poślubił południowoafrykańską pływaczkę Charlene Wittstock.

Mieliśmy okazję oglądać zmianę warty przed Pałacem Księżęcym. Pałac Księżęcy w Monako (*Palais du Prince*) znajduje się na Skale Monako, tuż obok Starego Miasta w Monako. Oba te miejsca oddziela jedynie okazały Place du Palais z widokiem na Port Herkulesa z jednej strony i dzielnicę Fontvieille z drugiej. Pałac Księżęcy jest oficjalną siedzibą rodziny Grimaldich, w dodatku od ponad 700 lat. To tu mieszkała sławna hollywoodzka aktorka Grace Kelly po ślubie z księciem Rainierem III.

Pałac Księżęcy w Monako zbudowano w miejscu dawnej cytadeli. Pierwszy obiekt wzniesli tu Genuńczycy na początku XIII w. Budynek został przejęty podstępem przez Franciszka Grimaldiego pod koniec tego samego stulecia (1297 r.). Franciszek wraz z towarzyszem przebrali się za mnichów, zapukali nocą do bram twierdzy i poprosili o schronienie. Kiedy wpuszczono ich do środka, z okolicznych krzaków wyskoczyli uzbrojeni kompani Grimaldiego i pomogli mu zdobyć zamek. Od tego czasu prawie nieprzerwanie rodzina Grimaldich włada zamkiem i Monako. Dwóch mnichów z mieczami znajduje się do dziś w herbie rodziny. Można go podziwiać m.in. nad głównym wejściem do pałacu. Budynek był wielokrotnie przebudowywany i z czasem z obronnej twierdzy stał się eleganckim pałacem, z licznymi zdobieniami na wewnętrznym dziedzińcu i bogato dekorowanymi pomieszczeniami. Wewnątrz od dawna gromadzono wspaniałe dzieła sztuki. Niestety, wiele z nich rozkradziono podczas Rewolucji Francuskiej, kiedy pałac pełnił rolę szpitala dla żołnierzy włoskich. Wciąż jednak można podziwiać wiele interesujących obrazów i rzeźb.

Podczas pobytu w Monako odwiedziliśmy Katedrę św. Mikołaja, znaną również jako Katedra w Monako (fr. *Cathédrale de Monaco*) – katedra archidiecezji Monako, znajdująca się w Monaco-Ville, dzielnicy państwa-miasta Monako, w której wielu członków rodu Grimaldich zostało pochowanych, w tym Grace Kelly i ostatnio Rainier III.

Katedra została konsekrowana w 1875 r. i stoi na miejscu pierwszego kościoła parafialnego w Monako, wybudowanego w 1252 r. i poświęconego świętemu Mikołajowi. Godna uwagi jest nastawa ołtarzowa z około 1500 roku z prawej strony transeptu, ołtarz główny i tron biskupi wykonany z białego marmuru z Carrary. Nabożeństwa kościelne odbywają się w główne święta religijne, takie jak Święto Świętej Dewoty (27 stycznia) i Święto Narodowe (19 listopada). W święta i podczas koncertów muzyki

religijnej, można usłyszeć wspaniałe organy 4-klawiaturowe, wykonane w 1976 r.

Od września do czerwca „Les Petits Chanteurs de Monaco” i chórzyci Katedralnej Szkoły Chóralnej śpiewają podczas mszy świętej w każdą niedzielę o 10:00. Msza jest również odprawiana każdego roku 6 grudnia, kiedy głównie dzieci gromadzą się na radosnym wspomnieniu życia świętego *Mikołaja*.

Zmiana warty przed Pałacem Księżęcym Grimaldich

Z Monako nierozzerwalnie kojarzy się historia miłości Grace Kelly i księcia Rainiera z Monako. Ona święciła triumfy na srebrnym ekranie, m.in. u Alfreda Hitchcocka, on był potomkiem najstarszej dynastii w Europie. Ich związek był jak zrealizowany amerykański sen. Historia ich miłości została opisana na łamach czasopisma VOGUE.

Wszystko zaczęło się w pociągu, którym Grace Kelly jechała na Lazurowe Wybrzeże. Na dworcu poznała dziennikarza Pierre'a Galante'a oraz jego żonę, aktorkę Oliwię de Havilland. Galante zasugerował, że Kelly, wówczas gwiazda numer jeden na świecie, powinna poznać księcia Monako. Aktorka zachowała się bardzo profesjonalnie. Oznajmiła, że takie spotkanie musi zatwierdzić sponsor jej luksusowego pobytu w Cannes, wytwórnia Metro-Goldwyn-Mayer. Dwa dni później, przy entuzjazmie hollywoodzkiej wytwórni, Kelly jechała do Monako. Później regularnie pisali do siebie długie listy, które z czasem stawały się coraz bardziej intymne. Aktorka zadurzyła się w księciu, niczym nastolatka. Szybko wyplątała się z dotychczasowego związku z projektantem Olegiem Cassinim, który ubierał m.in. Jacqueline Kennedy. Cassini przez resztę życia utrzymywał, że to rodzice Kelly zmusili ją do małżeństwa z Rainierem. „Powiem tak: byliśmy zakochani, byliśmy zaręczeni. I to by było tyle na ten temat”, miał powiedzieć.

Tymczasem książę Monako przyleciał do Stanów Zjednoczonych już w grudniu i od razu udał się do rodzinnego domu aktorki w Filadelfii. Grace Kelly zapewniała przyjaciół, że to nie jego arystokratyczne pochodzenie jej imponuje, lecz to, jakim jest człowiekiem. „Gdy z nim jestem, jestem szczęśliwa, bez względu na to, gdzie jesteśmy, czy co robimy”, zwierzyła się przyjaciółce. A Rainier nie zwlekał – w święta Bożego Narodzenia, w obecności rodziców aktorki, zapytał, czy zostanie jego żoną. Od tego dnia na dłoni Kelly połyskiwał pierścionek z dziesięciokaratowym brylantem. Ślub Grace Kelly i księcia Monako odbył się 19 kwietnia 1956 r. Media po obu stronach oceanu prześcigały się w podawaniu kolejnych szczegółów wydarzenia. Głównym przedmiotem zainteresowania była oczywiście suknia ślubna aktorki. Wiedzano, że kreacja, w której aktorka poślubiła księcia, zostanie zapamiętana na zawsze. Tuż po tym, jak oficjalnie została księżną Monako, Grace Kelly pożegnała się z aktorstwem. Nie była to dla niej łatwa decyzja, ale ta kwestia od początku nie podlegała dyskusji. W Monako zakazane było nawet wyświetlanie filmów z jej udziałem.

Rozstanie Kelly z kinem szczególnie oplakiwał Alfred Hitchcock, który zdążył zaangażować ją do trzech swoich produkcji. Jednak księżna nigdy się nie skarżyła, a swoje nowe obowiązki wypełniała z pasją. „Owszem, kochałam grać”, wyznała w jednym z wywiadów. „Jednak rola hollywoodzkiej gwiazdy nigdy nie sprawiała mi przyjemności”. Księżna Grace z Monako zmarła 14 września 1982 r., w skutek tragicznego wypadku. Prowadziła samochód, gdy doznała ataku apopleksji. Straciła panowanie nad pojazdem i zjechała w przepaść. W aucie była też jej córka, księżniczka Stefania, która odniosła tylko lekkie obrażenia. Później, przez dekady spekulowano, że faktyczną przyczyną wypadku była ostra kłótnia, w jaką siedemnastolatka wdała się z matką. W momencie śmierci Grace Kelly miała 52 lata. Po niespodziewanej śmierci księżnej Monako książę Rainier się załamał. Nigdy więcej się nie ożenił. Zmarł w 2005 r., w wieku 81 lat. Został pochowany obok swojej żony w Katedrze św. Mikołaja w Monte Carlo.

Jeden z zakrętów rajdu po ulicach Monte Carlo

Przedostatni dzień naszego pobytu to uroczą **Prowansja** i kanion Verdon, uznany przez Unesco jako rezerwat chroniony. Prowansja (fr. *Provence*, prow. *Provença lub Prouvènço*) to kraina historyczna w południowo-wschodniej Francji, nad Morzem Śródziemnym, na wschód od dolnego biegu Rodanu. Nazwa wzięta od prowincji rzymskiej Galia Zaalpejska, którą Rzymianie nazywali także *Provincia Nostra* – „Nasza Prowincja”. Jest to region rolniczo-przemysłowy, w pasie przybrzeżnym – wypoczynkowy i turystyczny o światowej sławie (Lazurowe Wybrzeże). Prowansja wchodzi w skład regionu administracyjnego Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże. Ważniejsze miasta to: Marsylia, Tulon, Nicea, Aix, Cannes, Antibes. Mieszkańcy Prowansji posługują się dialektem prowansalskim języka oksytańskiego (*langue d'oc*). W Prowansji znajduje się południowa część Alp francuskich, z najwyższym szczytem Prowansji – Pelat (3051 m n.p.m.). Panuje tu klimat śródziemnomorski. Dzięki bliskości Morza Śródziemnego, klimat Prowansji jest łagodny, z gorącym i suchym latem oraz krótką i łagodną zimą. W zimie często pojawia się okresowy napływ chłodnego powietrza z północy (wiatr mistral). W północnej części regionu zimy są surowsze, co nasila się wraz ze wzrostem wysokości. Na wyżej położonych obszarach klimat nabiera charakteru alpejskiego. W części centralnej oraz w pasie nadbrzeżnym najczęstszą formacją roślinną jest garig, co w okresie letnim powoduje częste pożary. W części wschodniej części miejscami występuje makia, a w rejonach górskich piętra roślinności typu alpejskiego. Teren Prowansji obfituje w skaliste doliny o wysokich walorach krajobrazowych. W części wschodniej przeważa teren górski i wysokogórski. Erozja i silne opady powodują osunięcia ziemi i skał w głębszych wąwozach. Na zachodzie regionu teren jest bardziej płaski, tworząc jedyne równiny prowansalskie w regionie Camargue.

Kanion Verdon pachnie lawendą, tymiankiem, werbeną i rozmarynem, które można kupić podczas postoju w przyklejonym do skał miasteczku

Aiguines. Miejsce to znane jest również z produkcji miodu lawendowego i pięknego widoku na turkusowe jezioro zaporowe Świętego Krzyża.

W literaturze Prowansję opisywali m.in.: Alphonse Daudet (*Listy z młyna*), Lawrence Durrell (*Kwintet Awinioński*), Peter Mayle (np. *Rok w Prowansji*). Prowansja stanowiła także inspirację dla malarzy (zwłaszcza dla impresjonistów), takich jak: Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Paul Gauguin, Pablo Picasso.

Miły czas spędziliśmy w miejscowości **Moustiers Sainte-Marie**, zaliczanej do najpiękniejszych miasteczek Francji. Przede wszystkim słynie ona z tradycji wyrobu fajansu i niezwykłego położenia u podnóża stromej skały przeciętej niewielkim wąwozem. Moustiers Sainte-Marie leży zaledwie kilka kilometrów od miejsca, w którym słynny Kanion Verdon wpływa do malowniczego jeziora św. Krzyża. Miasteczko jest obowiązkowym punktem każdej wycieczki do kanionu lub na pobliskie pola lawendy. Na tak niewielkim obszarze Prowansja oferuje aż trzy wspaniałe atrakcje: kanion, średniowieczne zabudowania oraz lawendowe pola. Miasto to zachwyca swoim urokiem za sprawą wyjątkowego położenia oraz prowansalskiej architektury. Moustiers słynie także z produkcji fajansu. Ceramikę wytwarza się tu od XVII wieku, a wyroby – od kafi po talerze i lampy, można kupić w wielu sklepach. W mieście funkcjonuje muzeum ceramiki, w którym można dowiedzieć się więcej o historii wyrobów fajansowych w okolicy. Spacerując wąskimi uliczkami Moustiers warto odwiedzić pochodzący z XII w. kościół, którego wieża góruje nad średniowieczną zabudową miasta otoczonego murami. Na koniec trzeba koniecznie wdrapać się do kaplicy Notre Dame de Beauvoir (XII w.) zbudowanej na skalnej półce. Dokładnie w tym miejscu mnisi z Wysp Leryńskich zbudowali w V w. klasztor, od czego wzięła się nazwa miejscowości (monastery – Monasterio – Moustiers). 262 kamienne schody tworzą drogę do kaplicy, a po drodze mija się przystanki drogi krzyżowej. Nad kaplicą, pomiędzy krawędziami skały rozdzielonej wąwozem, wisi z kolei złota gwiazda będąca symbolem miasta. Różne są legendy jej pochodzenia, ale żadna nie została nigdy potwierdzona. Jedna z nich mówi o rycerzu, który przyrzekł rozwiesić gwiazdę, jeśli wróci do miasta z wojny z Saracenami, a inna jest historią miłosną. Obecna gwiazda wisi już ponad 50 lat, poprzednie wymieniano kiedy były zbyt stare. Łańcuch, na którym wisi waży 150 kg i ma 135 m.

I na koniec tego dnia czekała nas wizyta w **Tourtour** – małej wsi o dobrze zachowanej architekturze, w której czas jakby się zatrzymał. Tourtour to średniowieczna miejscowość leżąca po drodze z Nicei do kanionu Verdon. W jego pobliżu znajduje się piękny, lazurowy wodospad w Sillans-la-Cascade. Tourtour leży na wzniesieniach w pobliżu kanionu Verdon w departamencie Var. Do miasteczka można zjechać planując zwiedzanie kanionu (jadąc z Nicei) lub objeżdżając okolicę. Jest tam więcej ładnych miasteczek i atrakcji, jak chociażby Cotignac, opactwo Le Thoronet czy wodospad w Sillans-la-Cascade.

Nazwa miasteczka pochodzi od dwóch wzgórz, na których się ono znajduje. Na jednym z nich zbudowano kościół, a na drugim stoi średniowieczny zamek. Ale w miasteczku jest też drugi zamek, a także urocze Stare Miasto i osiem fontann, które zasilane są wodą ze źródła przepływającego przez Tourtour. Jakby tego było mało, w centrum stoi najmniejszy dom we Francji. Informuje o tym stosowna tabliczka, a wewnątrz domu można zobaczyć przez otwarte okna.

Każda podróż kiedyś dobiega końca, tak stało się tym razem. Powoli trzeba zacząć myśleć o powrocie do rzeczywistości. A na sam koniec czekała nas wizyta w Cannes i Nicei.

Dzięki szkockiemu lordowi **Cannes** z małej wioski rybackiej stało się luksusowym kurortem na Lazurowym Wybrzeżu. Dzisiaj jest światową stolicą filmu, do której gwiazdy kina zjeżdżają w maju z całego świata. To miasto trzeba zobaczyć spędzając wczasy na Lazurowym Wybrzeżu. W czasie festiwalu filmowego miasto tętni życiem. Odbywa się wiele

koncertów, gwiazdy filmowe przechadzają się po promenadzie, a przez wszechobecny tłum gapiów każdemu udziela się atmosfera filmowego święta. To powoduje, że miasto warto zobaczyć, gdy trwa Festiwal Filmowy w Cannes.

Cannes to miejscowość i gmina we Francji, w regionie Prowansja-Alpy-Lazurowe Wybrzeże, w departamencie Alpy Nadmorskie na Lazurowym Wybrzeżu. Obecnie miasto znane jest na całym świecie dzięki międzynarodowemu festiwalowi filmowemu i turystyce. Od czasów średniowiecza aż do początku XIX wieku Cannes było małą, rolniczą i rybacką osadą. W latach 30. XIX wieku zostało odkryte przez francuską i zagraniczną arystokrację, która zbudowała tutaj swoje rezydencje. Szczególne zasługi dla rozwoju tego miasta oddał brytyjski polityk Lord Henry Peter Brougham (1778–1868).

Według danych na rok 1990 gminę zamieszkiwało 72 435 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła 3500 osób/km² (wśród 963 gmin regionu Prowansja-Alpy-W. Lazurowe Cannes plasuje się na 7. miejscu pod względem liczby ludności, natomiast pod względem powierzchni na miejscu 500.). W pobliżu, między Cannes a Niceą, powstał park technologiczny Sophia-Antipolis.

Główną promenadę miasta wyznacza bulwar La Croisette, wzdłuż którego ciągną się jedne z najdroższych hoteli w mieście. Najchętniej odwiedzany przez gwiazdy filmowe jest słynny hotel Carlton – InterContinental. Przy bulwarze znajdują się słynne, piaszczyste plaże – zarówno hotelowe, jak i bezpłatne plaże miejskie. W Cannes znajduje się kilkanaście murali o tematyce filmowej. W Musée Castre zgromadzone są zbiory sztuki antycznej. W mieście znajdują się: kościół Notre-Dame de l'Espérance oraz zabytkowa wieża „Suquet” z XI–XIV wieku.

Poza promenadą warto jeszcze zobaczyć niewielkie **Stare Miasto** (*Le Suquet*) po drugiej stronie portu jachtowego. Z góry – jak to zwykle bywa, rozciąga się ładny widok. Na szczycie, w pozostałościach średniowiecznego zamku (XII w.) należącego niegdyś do mnichów, jest **muzeum de la Castre** (*Musée de la Castre*). Ten obiekt jest dobrze widoczny z portu jachtowego i promenady La Croisette. Ekspozowane są tam m.in. dzieła sztuki malarskiej, rzeźby i instrumenty muzyczne. Turystom udostępniono także wieżę, z której można podziwiać Cannes i wody Zatoki Napoule. Schodząc ze Starego Miasta warto pospacerować tłocznią i gwarną **uliczką Meynadier** (*rue Meynadier*), wypełnioną straganami, sklepikami z pamiątkami i restauracjami. Klimat tego miasta najlepiej czuć w trakcie festiwalu lub podczas innych, letnich imprez. Dawniej Cannes było małą rybacką wioską. Odkrył ją w pierwszej połowie XIX w. **szkocki lord Henry Brougham**, który spędził tu 30 ostatnich lat życia i przyciągnął angielską arystokrację. Jego pomnik znajduje się w centrum, tuż przy restauracji McDonald's. W pobliżu kurortu znajdują się **Wyspy Leryńskie**: wyspa Świętej Małgorzaty, na której w Forcie Royal żył w więzieniu legendarny Człowiek w Żelaznej Masce. Tuż za nią jest z kolei wyspa św. Honorata należąca do Cystersów. Cannes zostało uwiecznione w słynnym filmie „Złodziej w hotelu” (*To Catch a Thief*) nakręconym w 1955 roku. Jest to pierwszy kolorowy, panoramiczny film o wysokiej rozdzielczości (VistaVision) nakręcony na Lazurowym Wybrzeżu, uznawanym za najważniejszy region turystyczny Francji.

Z Cannes udaliśmy się już do ostatniego miejsca na naszej trasie, czyli do Nicei.

Nicea to największe miasto i nieformalna stolica Lazurowego Wybrzeża. Dzięki łagodnemu klimatowi znakomicie nadaje się na wakacje przez cały rok. Miasto jest malowniczo położone – z jednej strony otaczają je strome wzgórza, z drugiej lazurowe wody Morza Śródziemnego.

Niceę założyli Grecy z Marsylii między IV a II w. p.n.e., nadając miastu nazwę Nikaia (od *Nike*, greckiej bogini zwycięstwa). Pierwsza osada znajdowała się na terenie obecnego Wzgórza Zamkowego. Z kolei Rzymianie osiedlili się nieco dalej od morza, w dzisiejszej dzielnicy Cimiez.

Historia Nicei pełna jest bitew i wciąż zmieniających się granic w pobliżu miasta.

W średniowieczu Nizza (tak nazywali ją Włosi) przechodziła z rąk do rąk; należała m.in. do hrabiów Prowansji oraz księżąt Sabaudii. W 1543 r. została oblężona i okradziona przez wojska francusko-tureckie, a oryginalne kule armatnie z tego ataku wciąż można odnaleźć w mieście (trzy z nich wiszą między balkonem a arkadami kościoła na Placu Garibaldiiego). Do Francji miasto należy od 1860 r., kiedy zostało przyłączone w drodze referendum (choć decyzja była podjęta jeszcze przed nim). W 2001 r. w Nicei podpisano Traktat Nicejski, dzięki czemu Polska weszła do Unii Europejskiej w 2004 r. Miało to miejsce w Pałacu Księżąt Sabaudii, który można zobaczyć stojąc na samym środku targowiska Cours Saleya.

Zwiedzanie Nicei najlepiej rozpocząć na Placu Massena, który uznawany jest za centrum miasta. Jeszcze w pierwszej połowie XIX w. w miejscu placu stał most łączący Stare Miasto z Nowym Miastem. Rzeka Paillon wciąż płynie w tym miejscu, ale została zabudowana, ponieważ zalewała Stare Miasto. Dzięki temu powstał Plac Massena oraz Promenada Paillon, która jest dzisiaj miejscem spacerów.

Na Placu Massena uwagę zwracają przede wszystkim rzeźby siedzące na wysokich słupach. Jest to dzieło hiszpańskiego artysty Jaume Plensa i nazywa się *Konwersacje w Nicei*. Posągów jest tyle ile kontynentów, a w nocy są od środka podświetlane. Warto także zwrócić uwagę na okrągłą Fontannę Słońca z nagim Apollem pośrodku. Z kolei w ogrodzie Alberta I, tuż obok, znajduje się ogromny metalowy łuk. Jest to dzieło Łuk 115°5 lokalnego artysty, Bernara Veneta, który odwzorował w ten sposób kształt Promenady Anglików.

Plac Garibaldiiego powstał w 1773 r., aby przywitać króla Sardynii Wiktora Amadeusza III i nosi imię Giuseppe Garibaldiiego (1807–1882), bohatera narodowego Włoch. Zasłynął on udziałem w zjednoczeniu tego kraju, a urodził się właśnie w Nicei. Będąc na placu warto zwrócić uwagę na świetny przykład malarstwa iluzjonistycznego (fr. *trompe l'oeil*). Dekoracje na budynkach dookoła są namalowane. Prawdziwe są tylko okna, okiennice i balkony.

Stare Miasto w Nicei jest idealną atrakcją do zwiedzania podczas letnich upałów w lipcu i sierpniu. Leży tuż obok Wzgórza Zamkowego; na południu graniczy z Promenadą Anglików, a na północy z rzeką Paillon. Można się tam długo spacerować po labiryncie wąskich, zacienionych uliczek i odkrywać kolejne atrakcje. Ale Stare Miasto to nie tylko płatanina ulic. To także stare, kolorowe kamienice, zabytkowe kościoły i kaplice, place targowe i oczywiście mnóstwo restauracji, barów i sklepów z pamiątkami.

Spacerując po tej części Nicei warto odnaleźć kilka ciekawych miejsc. Nie można pominąć targowiska prowansalskiego Cours Saleya, które jest czynne przez cały tydzień i w zasadzie ma trzy różne oblicza. W poniedziałki działa tam wielki antykwariat pod gołym niebem, a swoje towary wystawiają antykwariusze z całej okolicy. Od wtorku do niedzieli przed południem miejsce to zajmują stragany z kwiatami, żywnością, produktami lokalnymi i pamiątkami. Wieczorem z kolei Cours Saleya staje się ogromną restauracją. Pobliskie lokale wystawiają swoje stoliki i serwują całkiem dobre – jak na turystyczne miejsce, jedzenie. Na samym końcu Cours Saleya stoi tzw. Żółty Dom. To miejsce, w którym swoją pracownię miał Henri Matisse.

Do innych ciekawych miejsc na Starym Mieście polecanych m.in. przez portal <https://prowansja.pl/nicea/> należą:

- Patisserie Henri Auer, 7 Rue Saint-François de Paule. Sklep z czekoladkami i kandyzowanymi owocami, które rodzina Auerów produkuje tu od 1820 r. Swoje ulubione czekoladki kupowała tu królowa Wiktoria, która często odpoczywała w Nicei jako Lady Balmoral. Dzięki temu nikt nie zakłócał jej spokoju.

- Opera w Nicei. Budynek okazałej nicejskiej opery stoi dokładnie naprzeciwko sklepu firmowego Auer. Obiekt zaprojektował m.in. Charles Garnier, autor opery w Monte Carlo i słynnej Opery Paryskiej.
- Pałac Księżąt Sabaudii, Place Pierre Gautier. To właśnie tu podpisano w 2001 roku Traktat Nicejski, co pozwoliło Polsce wejść do Unii Europejskiej w 2004 r. Dzięki powiedzeniu Jana Rokity „Nicea albo śmierć”, o traktacie słyszał chyba każdy Polak. W budynku mieści się obecnie prefektura.
- Dom Adama i Ewy, 8 Rue de la Poissonnerie. Zaliczany do najstarszych domów w Nicei (pochodzi z końca XVI w.) jest atrakcją ze względu na płaskorzeźby nad wejściem. Przedstawiają Adama i Ewę, których z pewnością nie można uznać za atrakcyjnych. Aby zobaczyć płaskorzeźby należy stanąć przed wejściem w wąskiej uliczce i spojrzeć wysoko do góry.
- Katedra św. Reparaty, 3 Pl. Rossetti. Ten barokowy kościół stoi przy placu Rossetti. Święta Reparata to patronka Nicei. Według legendy jej ciało dopłynęło do brzegów Nicei na łodzi niesionej przez anioły. Jest to jedno z wyjaśnień pochodzenia nazwy Zatoka Aniołów.
- Plac św. Franciszka (*Place Saint-François*). To właściwe miejsce, aby zaopatrzyć się w świeże ryby i owoce morza. Od placu odchodzi w kierunku północno-wschodnim wąska uliczka Rue Pairolière, którą można dojść aż na Plac Garibaldiego, po drodze mijając mnóstwo restauracji i sklepów z pamiątkami, a także Wieżę św. Franciszka (*Tour Saint-François*, 2-3 Ruelle Saint-André), która jest płatnym punktem widokowym.

Ostatnim punktem programu była wizyta na Wzgórzu Zamkowym. To miejsce z najlepszymi widokami na miasto. Warto pamiętać, że punkty widokowe znajdują się z obu stron wzgórza. Większość turystów podziwia tylko widok na Stare Miasto i Promenadę Anglików, podczas gdy z drugiej strony wzgórza można zobaczyć Stary Port i wzgórze Mont Boron. Wzgórze Zamkowe to miejsce pierwszej nicejskiej osady. W średniowieczu znajdował się tam jeden z największych europejskich zamków, a obecnie jest to park miejski z kawiarenką i sztucznym wodospadem. Zamek rozebrano na polecenie króla Ludwika XIV w 1706 r.

Spacer do autokaru Promenadą Anglików zakończył kolejny wyjazd w ramach seminarium Energetyka Odnawialna i Jądrowa. Promenada Anglików ciągnie się na prawie 7 km, od Wzgórza Zamkowego, aż po lotnisko zbudowane na terenie wydartym morzu. Dla ścisłości warto dodać, że promenada zaczyna się w okolicy nicejskiej opery, ale cały ten nadmorski deptak od Wzgórza Zamkowego traktowany jest jako Promenada Anglików.

Swoją nazwę promenada wzięła oczywiście od Anglików, którzy niemalże masowo zimowali na Lazurowym Wybrzeżu już w XVIII w. Zjeżdżała tu wtedy cała arystokracja, łącznie z koronowanymi głowami. Nieregularnym brzegiem morza nie dało się wygodnie spacerować, dlatego w 1820 r. Anglicy zrzucili się na budowę pierwszego odcinka nadmorskiej promenady.

Spacerując Promenadą warto odnaleźć kilka ciekawych atrakcji. Idąc od Wzgórza Zamkowego w stronę lotniska będą to kolejno: miniaturowa Statua Wolności (ostatnia kopia z pracowni Bartholdiego, stoi tuż przed operą), ogromny pomnik przypominający pionowo ustawione szyny kolejowe lub wykałaczkę (*Neuf Lignes Obliques*, dzieło Veneta symbolizujące przyłączenie Nicei do Francji w 1860 r.), pomnik anioła na cokole (to z kolei grecka bogini Nike, od której miasto wzięło swoją nazwę), luksusowe i zabytkowe hotele.

To właśnie hotele są najważniejszą pamiątką po niezwykłych czasach La Belle Epoque w Nicei i spędzających tu zimę Anglikach. Do najstarszych należą dwa przypominające kamienice mieszczańskie: Westminster i West-end. Zupełnie inaczej wygląda z kolei Hotel Śródziemnomorski (*Palais de Méditerranée*), którego monumentalna bryła od razu sugeruje, że powstał dla Amerykanów.

Najciekawszym z hoteli jest jednak Le Negresco, instytucja sama w sobie. Hotel Le Negresco w Nicei to niemalże hotel muzeum. Inicjatorem jego powstania był dyrektor kasyna w Nicei, Henri Negresco. Obiekt otwarto w 1913 r. Znajduje się w nim ogromny, kryształowy żyrandol stworzony na zamówienie cara Mikołaja II, który nie odebrał go z powodu Rewolucji Październikowej. W hotelu mieści się restauracja Le Chantecler szczycąca się dwiema gwiazdkami w przewodniku Michelin.

W Negresco nocowało mnóstwo znanych ludzi, np. Michael Jackson, Dali, Księżna Grace z Monako, Beatlesi, Louis Armstrong i Elton John. W latach 1957 – 2019 hotel był własnością Jeanne Augier, która zgromadziła w nim ogromną kolekcję dzieł sztuki. Od jej śmierci, w styczniu 2019 r. obiektem zarządza organizacja powołana jeszcze za życia właścicielki.

I to już naprawdę był koniec naszej wyprawy do Włoch i na Lazurowe Wybrzeże. XVI Seminarium „Energetyka Odnawialna i Jądrowa” przeszło już do historii. Mieliśmy okazję poznać kolejne zakątki Europy, zasmakować atmosfery miejsc słynących z luksusu i gigantycznych pieniędzy, miejsc słynących z największych festiwali filmowych i wyścigów Formuły 1. Jednocześnie mogliśmy też chłonąć atmosferę pięknych, małych miejscowości, gdzie życie płynie zupełnie innym rytmem, gdzie nikt się nie śpieszy, gdzie ważny jest drugi człowiek.

Całe piękno to przyroda, błękitne jezioro, pola lawendy, zapach ziół prowansalskich, widoki, wszechogarniający spokój. To takie dwa zupełnie inne światy. Ja zdecydowanie wybieram ten drugi... i do tego drugiego chciałabym kiedyś wrócić.

Fot. Archiwum Oddziału Łódzkiego SEP

Źródła:

- [1] Encyklopedia internetowa – Wikipedia
- [2] Przewodnik internetowy – <http://podroze.onet.pl>
- [3] podrozepoeurope.pl
- [4] <https://www.eurocamp.pl/informacje/poznaj-eurocamp/wakacyjne-pomysly/warto-zobaczyc/wlochy/cinque-terre>
- [5] <https://www.italiapozaszlakiem.com/>
- [6] <https://www.kierunekwlochy.pl/werona-wlochy/>
- [7] <https://lazurowyprzewodnik.pl/tourtour-sillans-la-cascade/>
- [8] <https://prowansja.pl/nicea/>
- [9] <https://www.cire.pl/artykuly/serwis-informacyjny-cire-24/enel-kupuje-od-erg-hydro-elektrownie-wodne-we-wloszech-za-1-mln-euro>
- [10] <http://www.novaenergia.agh.edu.pl/energetyka-wlochy/>

Stowarzyszenie Elektryków Polskich
Oddział Łódzki

SEMINARIUM

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII - PROBLEMY PROSUMENTÓW I INWESTORÓW INDYWIDUALNYCH 2024

17.10.2024 r. (czwartek), godz. 16:00

sala kongresowa Domu Technika (Pl. Komuny Paryskiej 5A; 90-007 Łódź)

Organizator: **Koło Terenowe Nr 2**
pod auspicjami Oddziału Łódzkiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich

Czas trwania seminarium: 16:00 – 19:00

PROGRAM SEMINARIUM

1. Powitanie
2. ***Kierunki zmian rynku energii odnawialnej w kraju i Europie. Przygotowywane regulacje prawne krajowe i unijne*** – dr inż. Waldemar Gochnio, wiceprzewodniczący Zespołu Ekspertów Towarzystwa Obrotu Energią ds. OZE, przewodniczący komisji rewizyjnej TOE
3. Przerwa kawowa
4. ***Technologie magazynowania energii oraz bezpieczeństwo danych prosumenta i ich wpływ na przyszłość rozproszonego magazynowania energii. W jaki sposób zmienimy polski rynek energetyczny?*** – dr inż. Maciej Wieczorek, adiunkt w Instytucie Elektroenergetyki Politechniki Warszawskiej, założyciel firmy Breeze Energies Sp. z o.o.
5. Podsumowanie seminarium

***Wydarzeniu towarzyszyć będzie prezentacja firm:
DACPOL Sp. z o.o., Breeze Energies Sp. z o.o., Energia Słońca Tomasz Gać***

Ze względów organizacyjnych uprzejmie prosimy o potwierdzenie obecności do dnia **11 października 2024 r.** w Biurze Oddziału Łódzkiego SEP; e-mail: sep@seplodz.pl
tel.: 42 630 94 97; 42 632 90 39; 607 527 022.

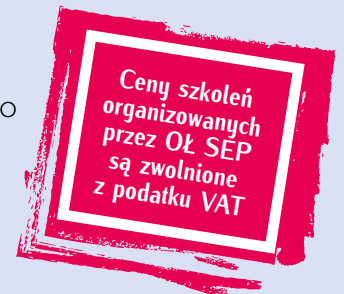

STOWARZYSZENIE ELEKTRYKÓW POLSKICH

Oddział Łódzki

90-007 Łódź, pl. Komuny Paryskiej 5a
Dom Technika, IV p., pok. 409 i 404
tel. 42 630 94 74, 42 632 90 39
e-mail: sep@seplodz.pl www.seplodz.pl

- ❖ Egzaminacje kwalifikacyjne dla osób na stanowiskach EKSPLOATACJI i DOZORU w zakresach: elektroenergetycznym, cieplnym i gazowym
- ❖ Kursy przygotowujące do egzaminów kwalifikacyjnych (wszystkie grupy)
- ❖ Kurs POMIARY PARAMETRÓW OŚWIETLENIA ELEKTRYCZNEGO WE WNĘTRZACH
- ❖ Kursy pomiarowe (zajęcia teoretyczne i praktyczne)
- ❖ Kursy specjalistyczne na zlecenie firm
- ❖ Konsultacje jednodniowe przygotowujące do egzaminu kwalifikacyjnego
- ❖ Prezentacje firm
- ❖ Reklamy w Biuletynie Techniczno-Informacyjnym OŁ SEP
- ❖ Organizacja imprez naukowo-technicznych (konferencje, seminaria)

OŚRODEK RZECZOZNAWSTWA OŁ SEP

oferuje bogaty zakres usług technicznych i ekonomicznych:

- Ekspertyzy i opinie urzędów i instalacji energetycznych
- Ocena usprawnień, pomysłów, projektów i wniosków racjonalizatorskich urzędów i instalacji energetycznych
- Badania techniczne urzędów energetycznych
- Opracowywanie Instrukcji Organizacji Bezpiecznej Pracy i Instrukcji Eksploatacji urzędów i instalacji energetycznych
- Wykonywanie pomiarów instalacji elektrycznych (w tym ocena skuteczności ochrony przeciwporażeniowej)
- Prowadzenie nadzorów inwestorskich i autorskich
- Odbiory jakościowe urzędów energetycznych
- Sporządzanie świadectw charakterystyki energetycznej budynków i budowli
- Sprawdzanie stanu technicznego systemów ogrzewania z uwzględnieniem efektywności źródeł ciepła
- Sprawdzanie systemów klimatyzacji w zakresie sprawności systemu i doboru jego wielkości do wymogów chłodzenia
- Wyceny maszyn, urzędów oraz obiektów energetycznych
- Doradztwo i ekspertyzy ekonomiczne
- Audyty energetyczne
- Rekomendacje dla wyrobów i usług branży elektrycznej

OR OŁ SEP tel. 42 632 90 39, 42 630 94 74

Pozycja i ranga SEP są gwarancją najwyższej jakości, niezawodności i wiarygodności